PUBLISHED IN 1932.

First edition 500 Copies.

Price Re. 1/-.

SUKLAPAKSHAM * * * * SUKLAPAKSHAM

Dedicated

IN

RESPECTFUL ADMIRATION

TO

THE EVER-ABIDING SPIRIT

OF

TENALI RAMALINGA KAVI

WHO

WHILE HE SOJOURNED ON THIS LOWER PLANE

WAS

An Apostle of Sincerity

An Advocate of Aestheticism

A Critic of Cant

A Champion of Grace

A Challenger of Charlatinism

A Prince among Parodists

A Sovereign among Satirists

AND

The Dean of the Faculty of

The Quizzical Art

IN

Telugu Letters

A. Ramalingaswamy,

Author.

* SUKLAPAKSHAM * * * SUKLAPAKSHAM

INTRODUCTION.

What is the object of poetry?—is a question more often posed than answered in current books which deal with the interpretation of poetical literature. It is seen that whole chapters are devoted to this poser with results which are scantily commensurate with the labour involved. Eastern. as well as western rhetoricians have broken many cudgels on this age-long battle ground of the aims and ends of poetry. "The aim of poetry is to amuse", says the advocate of the aesthetic school. "Poetry is primarily intended to inculcate moral virtues", says the didactician. Thus goes on the eternal contest To my mind, all these findings are deplorably wide of the mark. For in mathematical parlance the object of poetry is a vanishing quantity. Nothing like an object of poetry exists in this world. It belongs only to the world of intellectual incongruities.

Poetry is a creative act on the part of the human mind. As such the purpose of poetry, as that of all art, is conterminous with that of life, of creation. As well ask the Creator "What is the purpose of creation"?

But poetry as an object of literary investigation can be submitted to human judgments of value; it can be characterised as good or bad. Thus it is germane to our present topic to inquire about the marks of genuine poetry. It is mentioned in the previous paragraph that poetry is a creative act and, as such, it must possess the characteristics of all true creations, originality, sincerity and beauty of form.

As to originality, the first poets of any literature have had all the innings to themselves. Any theme that they laid their hands on was fresh and untouched. In the march of civilisation the poet is hard put to it to find fresh and original topics for celebration in poetry. All the themes are exhausted and he finds only beaten tracks. Thus the modern aspirant to poetic fame is really in a quandary as to his search for original themes. But the true poet transcends this dearth of themes in a wonderful way. His creative genius finds avenues hitherto unexplored by the poetic Muse. At a time when the nature poetry of Wordsworth and Tennyson exhausted all themes of such poetry, English literature struck a new vein in the Irish revival headed by W.B.Yeats and in the spiritual poetry of the Modern English poets like Henry Newbolt and others At a time when scientific materialism choked the romantic faculty of the Western mind, Robert Bridges wove the self same dangerous threads of scientific materialism into the marvellous fabric of his poem "The Testament of Beauty".

Originality cannot be made to order; it is conditioned by the creative urge of the human soul; it is divine. It is the touch of the sublime which makes man kin with God. Almightly is the first poet. The created universe is His poem. "*Kavim puranam unusasitaram*", thus sings the Upanishadic sage. Divinity surely is one of the factors which go into the make-up of a poet "*Na anru shih kurute kavyam*" This idea bears any amount of reiteration in regard, especially, to the welter in which modern Telugu poetry is wriggling. There swarm poetasters, like flies in summer, who have

as much vision as the proverbial stole. They have the audacity to think that they are handling genuine goods, as far as originality is concerned, when, in reality, their senses are dulled by an illusory smartness which they mistake for orginality.

Originality is not achieved by the mere breaking of conventions Conventions are beaten tracks of human conduct or thought. They conduce to facility of social intercourse. As long as man retains his social institutions, conventions guide him to right conduct or right thought. They are creations of man. They hamper only when they outlive their utility; then the conventions are changed Thus society rolls from one system of conventions to another. It is this essential quality of the human society that should be borne in mind by modern Telugu poets who invariably cultivate the fashion of running down poets of the old school on their hide-bound conventions. A convention when first created is as fresh as a mountain breeze. As it continues to be used it begins to pall on the understanding and makes for cheapness of thought.

In every age, in literature, there are some conventions in the usage of words, in the forms of expression and in the themes of literary exercise. There is always the danger of unintelligibility if a poet of sorts does not keep, say, to the conventional usage of words. But a poet of extraordinary vision and poetic vigour can afford to be iconoclastic because he creates new conventions which guide a whole generation of lesser lights. Thus Robert Bridges employs in his new poem "The Testament

of Beauty" a kind of reformed spelling to increase the effectiveness of the diction.

A sort of second rate originality is much often in evidence in modern Telugu poetry. That consists in wrapping up old thoughts and old conceptions in new turns of expression. Here lacks the boldness and freshness of conception, the searching analysis of human life, the reaction with the fundamental verities of life which characterise genuine poetry. The poet's sole aim is to turn well-chiselled expressions on the lathe of sheer verbiage. He releases old thoughts with new wings with the evident intent of bestowing the quality of soaring flight on them. But more often it is found that before the thought gains speed for its lofty flight the metaphor gets mixed up and it sticks like bird-lime to the pinions of the conceit. We seem to hear the piteous fluttering of the wings of this bird of thought. We seem to witness the painful wriggling of the body to get free of its trappings. The entire field of modern Telugu literature is strewn with the tragic wreckage of such conceits

The scond quality which distinguishes true poetry is sincerity, which is essentially a necessary concommitant of originality. The creative urge of the true poet is not satisfied with mere imitation; he is not appeased with creating worlds of thought which are patterned upon other worlds. Mere mimicry is incompatible with individuality. The poet feels every bit of what he lets out into the domain of expression; he pours out his heart-blood into his creation; he animates it with his life-breath, and he joys in its creation. There is no joy in the mere imitative act. The poet of true

vision feels in him the surge of individuality, the divine heritage of every human being. Some young aspirants to fame giving no thought to this discipline of the soul, in their feverish anxiety to rush into print, go even to the length of setting aside the Lord's Commandment, "Thou shalt not steal" and palm off others' ideas as their own. The stealing of thought is more venal than stealing of property. By the latter the delinquent is benefitted in a way, in that, he effects more equitable distribution of property. But the former touches deeper; it shrivels the soul of the miscreant. He blasts his soul, who treads on the path of insincerity.

Beauty of form does not always necessitate the garb of verse. What modern English poets mean by *verse librum* or free verse is an instance of the combination of formal beauty with poetic vigour.

In the march of civilisations various literatures flourished in various climes and the three-fold excellence of originality, sincerity and beauty of form was always the high watermark of poetic performance. Particular periods in the literatures of the world stand out supreme by virtue of this excellence. The Kalidasian epoch in Aryan literature, the period of Elizabeth in English literature and the period of Tikkana in Telugu literature, are alike noted for their poetic achievement. Such periods of extra-ordinary excellence are generally followed by more or less level periods in which poetic vision is supplanted by mere picturesqueness of style. In these periods the spiritual tension slackens and poetry becomes a mere intellectual exercise of grinding the verbal mill.

It is one of such periods in Sanskrit literature, namely, the period of the artificial kavya inaugarated by *Bharavi* and *Magha* (the apotheosis of which we find in Sree Harsha's *Naishadha*) that even the most flourishing epoch in Telugu literature caught up with, for imitational exercise. It is indeed unfortunate that the genius of the Andhra race should really pattern its literature on one of the most outrageous phases of Sanskrit culture. As a result of this, *kavyas or prabandhas* were turned out by the score, incorporating all the rigid conventional features of their sanskritic forbear and exercising naturalness, freshness and propriety completely from their fold. Even books dedicated to the portraying of the lives of contemporary rulers were strangely devoid of any patriotic vigour or human probability.

This is the Telugu literature that we have had till very recently when a new era is timorously begun. The wave of Asiatic Renaissance has its counter phase in the recent struggles for national freedom. The race-consciousness of the Andhras was also awakened from its somnolence of centuries. One aspect of this manifestation of the awakening of the race-consciousness is the simultaneous recognition of the sordid condition of Telugu letters and the consequential ardent quest for new ways and new forms of literature. Thus the drama, the novel, the lyric and vårious other forms of literary expression, which were hitherto foreign to Telugu literary enterprise, are imported and implanted. New ways also which celebrate the new freedom of thought were sought out. The old sordid prabandhaic themes were left off; the spirit of freedom found its vent in lyrical outbursts which sing

of the emancipation of the spirit from purile imitation. In this new enterprise Telugu literature has gone for its inspiration to the literatures of other races, notably English and Bengalee. Now it is following the lead of these literatures. The new spiritual poetry of the Irish Revivalists like W. B. Yeats, of the bards of American Independence like Walt Whitman, of the idealistic poets of England like Masefield, ridges, Newbolt etc., has had a good deal of influence. More than all, the English and Bengalee poetry of Rabindranath Tagore largely inspired the attempts of most modern Telugu poets.

But here again this tutelage of other literatures on Telugu letters is proving detrimental to its constitution. Borrowed grace does not abide for long. Once more Telugu literature is entering into a squalid monotony of themes. Week in and week out we find in magazines and journals the same themes worn out thread-bare without any freshness of expression. Even there the ideas do not stand in relief. These moderns exhibit a lamentable ignorance of language. Their ideas, whatever they may be, are not conveyed to the reader by their language. They start proposing to themselves like the "Rabbi" in Brownings' poem "Some flaming star be mine". They intend soaring on the celestial heights but alas! their feet all the while remain glued to the mundane plane. Whatever might be the soidisant excellence of modern Telugu poetry intelligibility is not one of them—at least with the major part of the body poetic. To my mind the fault lies in the incapacity of the majority of modern Telugu poets to find adequate expression for thoughts which they usually think in a hazy and involved manner. They have not the equipment borne out

of a commanding knowledge of the genius of the language. They do not possess the necessary schooling in the Sanskrit and Telugu languages. They sometimes use words for their rattle or jingle without ever trying to understand their primary and connotative functions. Thus the modern phase of Telugu letters is becoming one of unbridled insouciance towards the most fundamental quality of poetry, namely, intelligibility. In spite of the amazing manifold of human experience clamouring for poetical expression, the modern Telugu poet is exhibiting a strange narrowness of vision, which delimits itself to pet themes and set expressions. The muse of modern Telugu poetry which began under good auspices is now losing her elasticity and is settling herself down to a monotony of themes.

A patent cure for inelasticity of social institutions was found by human exper.ence in ridicule. "It explodes the pompous, corrects the well-meaning eccentric, cools the fanatical and prevents the in--competent from achieving success. Truth will prevail over it. falsehood will cover under it and it is well known that when reason, indignation, entreaty and menace fail, ridicule will often cause a Government to abandon its bill, a lover his mistress, a younger brother his sartorial indiscretions".

A girl acquired the distasteful habit of hunching her shoulders and thrusting her chin forwards. And when arguments, entreaties and enraged protests failed her father conceived the idea of curing her by ridicule. To that end, he purchased a number of dolls which. when agitated, would burlesque her repulsive actions and the girl

was accordingly cured of her quixotic nature within a week.

In literature, as in life, it is possible to ridicule a man into sense. The parody and the satire are the two burlesque impliments with which ridicule can be meted out.

But for some spasmodic efforts of people like Tenali Ramalingakavi we are not aware of any consistently instituted tradition of satire or parody in Telugu literature. Exception to the above rule should be made in the case of a singular piece of work from the hand of Pindiprōlu Lakshmana-kavi, whose satirical excellence is marred by its being made to depend on "*Slēsha*" or pun on words. I refer to his "*Rāvana dammeeyam*" wherein the poet castigates the actions of a local chief, who usurped his land, by using the story of Rama and coupling it with thorough-going double entendre. A more recent work with a similar aim but divested of double entendre is *Chendrarekha Vilapam*, a satire disdainfully pornographical in its outfit.

But for these isolated instances of the satirical there does not seem to be extant any tradition of satire such as we find in European literature in Aristophanes, Lucian, Juvenile, Moore, Cervantes, Rabelais, Butler, Moliere, Le Fontaine and Swift.

A new venture in this direction is represented by the forelying, extremely enjoyable work from the pen of Mr. Anantapantula Ramalingaswami Pantulu and released into the reading world under the caption *Suklapaksham* or the "Bright Half".

The title itself is in a line with the quizzical note of the collection of the poems. The aim of the author of this quaint collection is not merely to amuse but to help essentially the advent of a more rational, more enjoyable and more sublime poetic tradition, than is attempted by the poets of the present generation. Accordingly, he has drawn largely on the might of ridicule as a curative for the present literary atrophy of modern Telugu poetry. In his beautiful and charmingly musical verses he has shown to the world in a manner, which no other could show, that wit and lightness are not incompatible with scholarship. By his new experiment the author has created a new tradition which is fraught with the healthy growth of Telugu poetry.

The whole collection is designed to celebrate in ridicule the mock excellence of a phase of modern Telugu poetry which is conventionally designated as *Bhavakavitvam*. We might style it, in view of the slovenly art, *Abhavakavitvam* or psuedo-poetry. The very first poem of this possy, *Vighnakavi*, is a little different from the general run, in that, it is on a line with what is styled *Vyajastuti*, praise of *Vinayaka* masquerading as reproach. The poem *Kukavi* is a piece of good humoured banter at the puerile attempts of psuedo-poets to vindicate themselves. In *Vikatakavi* the spirit of Tenali Ramalingakavi is made to comment on the characteristics of genuine poetry and rate in gentle raillery the conduct of psuedo-poets. And *Kaviraju* is the longest and the most enjoyable of the collection for its wealth of imagination and for its quizzical excellence. The next poem titled *Bhavakavitvam* is a tirade pure and simple

against the literary tradition of psuedo-poets and presents to us in the garb of parody all the mock excellences of psuedo poetry—its high-flying verbiage, its mixed metaphors, its recondite bearing and its unintelligibility. From a slightly different angle of vision, we can view these psuedo-poets as a sort of post-impressionist school of poetry. This aspect of poetry is well ranted in the admirable piece named *Bhavaturangam*. It is an old story well adapted for the new purpose which successfully burlesques the calculated insouciance, the intellectual inanity and the mock suggestiveness of modern Telugu poetry.

The last but one piece of the collection titled *Bhavakavi* is an entirely new venture in the line of poetical themes. It nags the psuedo-poet's foolish ideas of reforming literature, his cultivation of plagiarism to a fine art, his impudent disrespect towards ancient literary worthies, his run for cheap notoriety, his quixotic flair for stupid titles for his poems, his boast of breaking up the idols of convention without an eye to their usefulness or otherwise, his abstruse mien and his vanity to forestall his forbears in poetic achievement. Here the author makes the tendency towards this psuedo-poetical performance survive life on the mundane plane. The psuedo-poet unable to achieve greatnesss in this life, upon the earthly plane, continues to cherish his ambition in the spirit world and hopes to further the progress of psuedo-poetry. On the whole it is a fine piece of imagination which does credit to a member of any Psychical Research society.

The last poem *Ganadhipati*, which winds up

the collection, is again in the mock-praise mould and glorifies the quaint nature of Vinayaka in the usual bantering style

In fine, it may be said that Telugu Literature has reason for extreme self gratification in the publishing of this cluster of poems which is unique in its character. I believe the freshness of theme, the boldness of conception and the scholarship in which it is wrapped will commend themselves to the world of connoiseurs in art.

Vizianagaram,
12-1-32.

M. V Narasimhaswami,
Lecturer in Chemistry,
Maharajah's College, Vizianagaram

Foreword.

This booklet "Suklapaksham" is largely the result of a compilation of my poems on modern Telugu poetry call them satires, parodies or indeed by whatever name you will. And with the exception of the last two pieces which I have recently written just for the purpose of this publication, these were published long ago in journals "Bharati" "Andhra Sahitya Parishat Patrica" and "Ugadi Sanchika" to the illustrious editors of which I remain ever grateful.

I wish to note here the fact that besides the first piece of prayer titled "Vighnakavi" which I hold as dear as the sweet and sacred memory of my beloved brother the late Venkateswarlu B.A.B.L, in as much as it was written by him, at my instance, just a week before his sad demise, I have in corporated into this book his poem "Vikata kavi" for two reasons. First because its theme was originally conceived by me to be written by myself as an unusually funny reply to my own poem "Kukavi", but subsequently elaborated to my brother with the suggestion that he would do well to execute and publish it himself and secondly because I wished to make it quite intelligible and more enjoyable to its readers by publishing it in this book, side by side with my poom, to which it is a fine reply and to the text of which it has in it many a funny reference.

I may also note here that I have now for obvious reasons changed the titles of most of the poems comprising this book but in the page for the

contents of the book I have shown side by side both the old and new titles to facilitate identification if necessary.

Singular as the work is it is perhaps necessary that I should say something about my aims and ends thereof but the thought that I should not say anything of the kind in advance lest it should prepossess the minds of critics prevails over me for the present. I prefer therefore to wait over this edition without speaking out my mind on it and let the book speak for itself meanwhile.

Lastly I am very pleased to acknowledge that I am much obliged to Prof. M. V. Narasimhaswamy who with his characteristic taste and culture both in oriental and occidental literatures has taken delight in writing an inimitable, instructive and intensely interesting introduction to this book of mine.

My heart-felt thanks are also due to Messrs. M. V. Ramanachariar, Durbar Poet, Vizianagram and Kavisarvabhowma Sreepada Krishnamurty Sastriar, Rajahmundry, for having touched this book for final publication and to all those Telugu scholars who have readily given me, for publication in this edition, their respective opinions on my book.

A. Ramalingaswamy.

Author.

విషయసూచిక.

సంఖ్య.	నేఁటిపేరు	నాఁటిపేరు	పుట.
1.	విఘ్నకవి	గణపతి	1.
2.	కుకవి	కుకవిప్రబోధము	3.
3.	వికటకవి	కవిప్రబోధము	7.
4.	కవిరాజు	కృతిస్వీకృతి	19.
5.	భావకవిత్వము	భావకవిత్వము	50.
6.	భావతురంగము	కృతినామకరణము	52.
7.	భావకవి	... ...	67.
8.	గణాధిపతి	... ...	89.

FOR COPIES OF THIS BOOK

Apply to

Dr. A. Suryanarayana, L. M. P.

PARVATIPURAM.

శిష్య శతకి.

భావకవిత్వ మట్లు బహు
భంగులఁ దోఁచు సుప్రాజ్య భావనా
పావధిచేఁ గవానిధికి
హాసము గొల్పుచువిఘ్నకార్యవి
ఖ్యాపకులన్, గి.. తనుజుం.
సామజవక్త్రుని, వక్రిసూస్తు దాం
తావను, నేకదంతుని, శ్రీ
కొలంచితు, మూషికసాది నెంచెదన్.

శ్రీయుఁ బాత్రిస్థిఁ... గలపగా
గ్రన్థాగ్ని నే, జల యా
... గొల్వన్ నటుఁ గొల్వకుండినఁ బ్రిమా
ద్యం బానో దేమో యటం
మను నిషా... నైపుణ్య మెప్పుడున్
జోడించు వాగ్విఘ్ననా
ధనకున్, సేనలగ్గుకొమ్మ గురుకున్
దోషాంతర్ పాధికిన్.

తగఁ బూజించి యనేక దైవతములన్
గాపత్రియాబంధనమున్

విజ్ఞప్తి.

బిగియక గోరద "రీయరే" యని జనుల్
వీ రందఱుఁ; బెరాత్రు మొం
దగ నిష్కామత "నద్దు వ" ద్దని సదా
ధ్యానింపఁ గాఁ జేయుదే
[illegible]
బ్రహ్మంబు నే [illegible] .

[illegible]సురములు మధుర మోదకంబులు
సమములు [illegible] వనఁగ
[illegible]మూషికం బాగి గా [illegible]
వఱకు బ్రహ్మస్వరూపంబు లనఁగ
విష మమృతం బొకవిధమె పో ద్వంద్వ భే
దంబు లన్నియు నసత్యంబు లనఁగఁ
పామరజనము నిష్కామతి సగుణ మూ
బ్రహ్మము నే కొల్చి పరము నొందు
ననఁగఁ బరతత్త్వబోధక మైనరీతిఁ
వెలయుతృణమోదకాష్టాది సేల్పుటాది
కరిముఖు, విషాహి మేఖలాభరణు, మాళి
గృతసుధాకరసువు గణపతిఁ దలంతు.

సుకవి.

మును కవులు రచించినతోఁ
విను జను చే కకావ్య మేను వ్రాయుచుఁ సుకవిఁ
బనిపడిఁ దిట్టితి; నిచురన్
గను మూసితి రేయి, నొక్క కలఁ గంటిఁ గవీ !

కలలోఁ గాంచితి నంత నొక్క సుకవిన్
గాశ్మీరపుఁ శాలువున్
దలఁ జుట్టెన్, పలక్షేలఁ బట్టె నొకపా
త్రం, పానసంబంచు గొం
దళుకుంగుంకుమబొట్టుఁ బెట్టె, మెయి నిం
డం బూసె భస్మంబు, ని
ష్ఠురదృష్టిన్ ననుఁ జూచి పల్కె నతఁ డో
తో క్రొత్తశబ్దామ్రిక్షుఁడై

సుకవీ ! సుకవీ ! యంటివి
సుకవీశుఁడ నీవు గావొ ? సుందలకోసల్
కుకవీశులు గా రందురో ?
సుకవికుకవిభేద మెంచి కులుకకుము కవీ !

బళిరా ! నాకమునుండి వచ్చితె కవీ !
శ్యామన్యభావారి నై

కుకవి.

యలరఁగఁ బాఁచెదునిట్టి నీజతన మా
    రా సాధ్యమో ? లేని దీ
విల సృష్టింపఁగ నౌనె ? లే దనుచు నీ
    వెంచుఁ బదార్థంబు వ
ర్థిలఁ [illegible]
    [illegible] .

కవి సృష్టించుపదార్థజాలమున నొ
    క్కండేవు, నీ[illegible]
స్తుతి శోషంబు నెఱుంగలేక "కవియ
    న్నే నేనె గా" యంచు గ
ర్వవిదగ్ధుండవు గాకు మోరి ! కుకవి
    [illegible] ను
వ్యావిరా వొందుటె, వంగులో యశేము సం
    పాదింపు మోయిగా ! కవీ !

ఒక్కనియొద్ద మింకొకరుఁ
    దుర్వ్యని సంగ్రహణంబు సేయుచో
నిక్కము గానిచోఁ దొలుత
    నీవు జనించిననాఁడు లేక నీ

ర

కుకవి.

కొక్కఁడునుండి వచ్చె నిది
రయొందము చౌర్యము లోక నైజ మౌ
నొక్కఁడు చెప్పి చేకొను, ని
కొక్కఁడు చెప్పక సంగ్రహించెడుఁ.

బాఁ[illegible]ఛ్ఛిష్ట మిఁకఁ జగ[illegible]నుఁ గ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
న్నాడంబు విశూన్య నం చ[illegible]
నా! మహాత్మ్యమా, లేక ని
దాత్రి[illegible]మొన్న, సగర్వ[illegible], కలుకు[illegible]
[illegible] నై.

తనలోపలుఁ[illegible] నాడిపోదు రనుచుఁ
తలఁ జారిణీకాంత ము
న్నను సాధ్వీమణులందు లోపములఁ జూ
పం గాదె, తద్రీతి నీ
వును నాదిఁ గుకవిపత్రికాండమును గ
ప్పుఁ దిట్టు సుంకింతువు; భ

కౌ శి ప్ర.

ర్తను ఖండించి గయాళి ముందు పొంగసా
లక్ష జెయ టిల్లె కదా!

కుకవుల నీ వొకండవయి
కొంటెతనంబునఁ దిట్టునీడు వా
లక మహాహాస్యభాజనము,
భ్రాతృవినింపను నీ వొనర్చి నా
వకటా! కృతాపరాధమున
కందుము నీ వనుతాప మింక నీ
కుకవిబిసిందనంబు నినుఁ
గూడెడు వైఖరి సేర వేలకో?

ఇంకనే మన సతఁడెంచె నేమొ కాని
యంతఁ గాకవు లార్చె గృహాంతికమున,
నిదుర చెదరెను, మేలాక్రించి నేను నాల్గు
దెసలుఁ బరికించి కాన నైతిని కుకవిని.

వి క ట క వి.

ఒకపార్శ్వమున విభూత్యుచితరేఖాపాళి
పంగనామము లొక్క-పార్శ్వమందు
ఉద్భటారాధ్యంబు నొకకేల నొకకేల
పాండురంగక్షేత్రపద్యకృతియు
పరిహాసకృద్గ్రామ్యభాషావి యొకమాఱు
పండితచర్చాప్రభావ మొకట
నీమణత్రియనిమగ్నేచ్ఛావిహార మొ
క్క-తత్రి ముముక్షువు గతి నొకప్డు
ప్రకటితము సేసి వికటస్వభావమూర్తి
నాఁగ నొకదివ్యపురుషుండు నానిమీలి
తాళులం జొచ్చి మనస్తనస్థలమునందు
స్ఫుటముగా నున్న "శుకవిప్రబోధ" మరసి.

ముమ్మాఱు మూఁడుతెఱఁగుల
నెమ్మోదిక్క-ని జదివెనో వచింపఁగ లేని
ష్టమ్మా! కడుపుబ్బఁగ నా
కమ్మదిరి నవ్వు పుట్ట నయ్యెం బిదప౯.

"ఓవికటదాసరీ! భవ
జొవాసల విష్టట కీ గమ్మదభిధానంబున

నే వినఁ గోరెదను; సుకవి
భావంబులఁ దెలిసేయఁ బాడిరె నీకుఁగా"

అనుచుఁ బ్రశ్నించు నా కతఁ డనియె "భేద
రహితజాతి గదా కవిప్రజముఁ జెప్పి
యెన్ని భేదంబు లెంచెనోయి !" యని నవ్వు
పుట్టె నిది గాక నేఁ దప్పి పోతిఁ గదర !
నా పేరు "రామలింగఁడు"
నాపే రెఱింగియును సుకవి ననుఁ దలఁపవు నే
నీపాలఁ బడితి; నానుడు
లోపికతో వినుము వ్రాయు మోయీ! సుకవీ

"వికటహాసకరి యని నన్ను వెక్కిరింప
దలచితివి కాని వికటకవీంద్ర యనుచు
నన్నుఁ బిలిచితి వేని నా యన్న! నిజము
పల్కి యుందువు గౌరవపఱచియుందు.

బ్రహ్మమానసపుత్రుండు పరమమోద
మందుఁ గలహాశనాఖ్యు నే యట్లె నాకు
వికటకవిశేఖరుం డన్నపిలుపె కూర్చఁ
బంచభక్ష్యాన్నముల విందువంటి దోయి."

ఇటు గిరినిర్ఝరధాటిని
స్ఫుటముగఁ బలుకంగ, నేను బోలిచి యతనిన్
దటుకున నతనిపదంబుల
నిటలతటముఁ జేర్చి నాదు నేరము సైఁపన్.

వేఁడుచు నంటి నాతనికి
వేడ్క జనింపఁగఁ "గాకవిప్రజం
బోడుచుఁ గూఁత మాని యొట
కో చను మందులమాత్రి గ్రొన్ననీ
వాఁడెడుమాటను స్వైదరి
న్యాయమె నన్ సుకవీ! యటంచు నీ
వాడుట ? యంత పెద్దబిరు
దావళి కే నెటు చాలి యుందున్".

నా విని యతండు పక్కున నవ్వి "బళిర !
బాగుగాఁ బోల్చితివి నాదుపలుకు వెగటు
సుకవినిర్వచనము విను సూక్ష్మకవన
రచయిత మదీయ తురఁగచిత్రపట మట్టె
లేకి కాన్గత తెలియక యిరికి యుండు.

వి క ట క వి.

అరవరయే కాంత మట్లు చిదంబరపుర
హాస్య మటు శుద్ధశూన్యమై, యనుభవైక
వేద్య మగు నేను యని భ్రమపెట్టి పెట్టి
కుంభకోణము గా నది కొసకుఁ దేలు”.

అని యూతఁడు నవ్వింపఁగ
విని విని రోసి మానఁగ లేక “వికటకవీ! వృ
ద్ధనయంతవాఁడౌ నీ లోక
తృణ మయ్యెను, నేను లెక్కసేయ నీ కింకన్

కవిసింహాంబ! రచింపఁ గల్గెదవుగా
కావ్యంబు లెన్నేనియున్
వివిధం బౌరసవాహినిన్ దోలుకుగం
భీరంపువాక్కైతలన్
జవు లూఅం గలయట్టికావ్యరచనన్
సాఁగింప కీహాస్యపుం
దెవులున్ బట్టు టి దేల నీపలుకు ? చ
న్నే నీచవాచాలతన్ ? ”

అనుచున్ రోషముతోడ నే ననినవ
ల్లాలించి తా నవ్వుచున్

వి క ట క వి.

"విను మోవత్స! కవిత్వసత్యగుణమున్
విన్పింతు; సామాన్యులో
చన మీక్షించెడు లీలలే కవనకా
చద్వారముఁ దెచ్చి ద
ర్శనభావాధికవైపరీత్యములు మీ
అల్ దోఁచెదున్ గావునన్.

కవితకు హాస్యంబునకున్
లవమాత్రము నైన ముఖ్యలక్షణమునఁ గా
నవు భేదము రెండింటికి
నవుజీవము వికటవాక్సహాయమునఁ జుమీ.

కవులు వికటస్వభావవాగ్ధనులు, వికట
కవులె కవిసర్వజనులును, గాని నీవు
నన్ను "కవిసింహమా!" యని మెన్ని తుదను
పరిహసింతువు గా పశుప్రాయునట్లు.

కుఱ్ఱ! కవులలో నిపుణత కొలఁదిఁ గలుగు
నంతరంబులు సూచింప జంతుసంజ్ఞ
లేల? కవితతిఁ బశువుల నేలఁ జొన్పి
లాక్షణికులకు మతి పోవులాగు సేత?

వికటకవి.

కవిసింహము, కవినాగము,
కవిశార్దూలము, మఱి కవిఖడ్గమృగంబుల్,
కవిజంబుకంబు మున్నగు
కవిపశువుల నిర్వచింపఁ గవి! నాతరమా ?

విను పెండియు” నను చేమీ
మెయి నడుప నంకింప నే “నహా” యని “యపరా
ధిని నను క్షమియింపు మీఁకన్
వినెదన్ మా యనక నీదు పేశలవాక్కుల్.”

అనవుఁడు సంతసించి “యవు
నాఁ గలగానమనోజ్ఞవాక్చణుల్
వినుము తెనాలివారె భువి;
పేశలపుంగవు లెవ్వ రన్న మీ
రన వశిఁ జూప్తు యీకవులె
యంచు; బలే! సుకవీశుఁ డీకవిన్
వినిచెను; దీనిలక్షణము
నిర్వచనం బొనరింతు నిత్తఱిన్.

ఈకలగానకవీశులె
యీకవు లయినవారు; లోకు లిఁకఁ దమకవితా

వికటకవి.

ప్రాకటగుణము గ్రహింపఁగ
నీకలఁ దలమానిక మటు లిడికొందురి సుమీ".

అనుచు వచియించు నతని కే నాఁగ లేక
"చాలు నీనిర్వచన మిది సత్య మైన
నెట్టు లీకలగానకవిశుఁ డీక
వీశుఁ డనుపద మగు నెఱిఁగింపు" మనఁగ.

"కవులు నిరంకుశు లై నుడు
ల వదించిన వానియొప్పులం జేయఁగఁ బ
ట్టువుఁ గాంచెను వైయాకర
ణవితతి; యాగొడవ మాను నాయన్న ! యిఁకన్.

అడిగితివి గానఁ జెప్పెద నాలకింపు
కువలయం బెటు కువ మయ్యెఁ గొసకు నెట్లు
శైవలం బయ్యెనో గద శైవ మట్లె
యీపదము లెంచ వలె సాధురూపములుగ.

ఈకలగానకవిపదం
బీకలకవిపదము మఱియు నీకవిపదముల్
ఏకార్థబోధకము లయి
వ్యాకృతిరూపాంతరములవలె వ్రాయఁబడున్

వికటకవి.

కవికాకవిభేదం బిఁకఁ
జెవులారఁగ వినుము నే వచించెద; కవు లీ
ద్వివిధంబులె కానా; నిం
క విభాగించినవి కావు కా వనఁ జెల్లున్.

నవరసకవనార్ణవమునఁ
బ్రవిమల మై తోఁగుఁ గవిరసం బుచ్ఛిష్టా
ర్థవశంబునఁ బ్రతికెడుఁ గా
కవు; లంతర మెంత సేయుఁ గా వర్ణ మిలన్.

చతురతఁ గాదె యాకుకవి
చాటెను మాటికి భూతలంబునన్
బ్రతుకుకవీశు లెల్ల నిజ
వర్గము గాఁగ వచించి నామసా
మ్యత గుణశ్లేషముల్ చెఱుప
నా ? ద్విగణంబుల భేద మెంచెదన్
గుతలకవీశులందుఁ దలఁ
గొల్పెడువా రుభ్యకవీశు లద్దిరా !

శివహరినామములు వహిం
పవొ పశువులు కొన్ని, కానఁ బశువులె యాదే

వి క ట క వి.

పవినుతులు: ? నక్క యెక్కడ ?
దిన మెక్కడ ? కొండముచ్చు దేవుం డగునే ?

కవిత నీకుఁ గొత్త యేమి నిక్కంబె; కవులు
తలఁప నగు స్వార్జితములుగఁ దచ్చరచనలం
భావచౌర్యము జేయునిపట్లు; చౌర్య
మనఁగ నెఱిఁగి పదార్థ మాతనియనుమతిఁ
బడయక స్వలాభ పరనష్టపరతఁ గొనుట !

నాయన్న ! యింకఁ బోవుదు
నా! యెడపదడంప నీకు నగపడు చిటు కే
దో యంచుఁ గడుపునుబ్బలా
పోయెదు నటు చేసికొందు మనుముం” దనఁగన్.

“నిలు నిలు ము ప్రశ్న మొక్కటి
కులుకకుము కవీ” యటంచుఁ గుకవి సుకవి నా
ములఁ దడవినట్లు తోఁచెడుఁ
గలదే తన్నామ మైనకవిగణ” మనుడున్.

బళిరా ! నేఁడు గదా కవీశబిరుద
ప్రాప్తంబు నీ కయ్యెఁ బ్ర

వికటకవి.

లక్షల నిట్లగ్ధ విశేష మెంచుబహూళలో
కుల్ తత్త్వముల్ భావనా
కలనన్; నానుడి దబ్బరైన నెటు స
త్త్వాన్వర్థముల్ వారికిన్
దోఁయున్? తద్రిసశక్తి తత్త్వవికి భా
తిన్ వారి కావేశ సగా!

కవిభావసంపదన్ జెలఁ
గి వచింపఁగ శక్తి లేక కృతి సేయనిగా
కవితామూకులు 'ముకవులు'
కవులవెనుక నుత్తములు ముకవులే సుమీ!"

అని తాఁ దిక్కనయజ్వ హరిహరా
ఖ్యానంత తేజంబు భా
వనమున్ జేసి నుతించిన ట్లలపర
బ్రహ్మంబు ధ్యానించుమున్
క్షణమాత్రంబున లీనమయ్యె నొక తే
జంబందు; నా తేజ నా
కనులన్ నిల్చి మహాద్భుతావహముగాఁ
గన్ వెల్గెవ్వది ప్రభన్,

౧౬

వికటకవి.

కనుల నిండఁగ నా దివ్యకాంతిఁ జూడఁ
జాలక మదీయదృష్టులు సాఁగి రెప్ప
లల్లనన్ ద్రోసి వడలె మాయాప్రపంచ
దర్శనకుతూహలమున దుర్దశలుపడఁగ

రసగంధాధికతుందిలాబ్జసుమగ
ర్భంబున్ జెఱన్ జేరి సం
తస మొప్పన్ దొలిసంజఁ బాసి యళి లూ
తాగర్వసంజాతతం
తుసమూహాస్థితహైమకంకణములన్
నూత్నాతపప్రాప్తి నా
మిసిమిన్ బూలత యూఁపఁ జేరఁ జను చె
మ్మిన్ మిత్తి వాతం బడున్.

కను లిటు వీడగా నెదుటఁ
గంజహితుం డుదయించి యుండె; నా
తనకిరణంబు లెల్లనయి
తాఁకె గవాక్షమునందువన్ మదీ

వికటకవి.

యనయనముల్ కవోష్ణగతి;
నంతట నేఁ గని విన్న దంత చ
య్యాన నిటు పూస గ్రుచ్చినట్లు
లక్షరమున్ జెడకుండ వ్రాసితిన్.

క వి రా జు

ఏరాజ్యంబున శుద్ధదర్పణముగా
నేపారుగోదావరీ
ధారాళాపగ రాణ్మహేంద్రపుటభే
దకశ్రేష్ఠ మేరాజ్యచూ
డారాజన్మణి, సత్కళానిచయభాం
డాగార మేరాజ్య, మా
శ్రీరమ్యం బగురెడ్డిరాజ్యము యశ
శ్శ్రీ నుంచు నాంధ్రావనిన్.

జగనొబ్బగండఁ డాదిగ నందుబిరుదాళి
నేరాజమౌళి మహి న్వహించె
సుకలాభిమానియై ప్రకటపండితపక్ష
పాతియై యేరాజు ఖ్యాతిఁ గాంచె
వైరికల్లోలదుర్వారోన్నతాద్రియై
యేరాజు ధృతిని వహించి మించె
నరిపార్శ్వభల్లవిఖ్యాత మాకొండవీ
డ్రాజ్యంబు నేరాజు రక్తిఁ బెంచె

నాంధ్రదేశాన సకలాశలందు నెవని
దానశాసనవిలసితస్తంభపంక్తి

క వి రా జు.

నిండి యౌవనియశేషముఁ జాటుచుండు నేఁడుఁ
గూడ నతఁ డనవేమరాట్కుంజరుండు.

ఆరాజ్యం బహుళవిభవం
బారణ్ బాలించుచుండె నాభూపాలుం
డేరాయిడి లేక ప్రజా
వారము సంతుష్టి నొంది వర్ధిలుచుండన్.

కవనము చిత్రలేఖనము,
గానము నాఁటకముసత్కళల్ మహీ
ధవపరిపాలనంబున య
థావిధిగా నభివృద్ధి నొంద స
త్కవులును, చిత్రలేఖకులు
గాయకు లెందఱో వచ్చి యుండి రా
యావనిపుదర్శనార్థ మన
యంబును గాన్కల నొందుచుండ్రికన్.

కవనమునందుఁ బ్రేమ మధి
కం బగు రాజాన, కాకతాన స
త్కవులను బిల్చి కబ్బము ల
ఖండవిధాన రచింపుఁ డంచు గా

రవమునఁ గోరుచుఁ జిరుద
రాజి నొసంగుచు, నగ్రహార భూ
నివహము లిచ్చుచుఁ జెలఁగ
నిశ్చలరీతిఁ గళానురక్తుఁడై.

రాజన నిట్టివాఁడె గద
రా! యని పౌరులు మెచ్చ సద్యశ
స్తేజము నొంది పాలనము
దివ్యతరంబుగఁ జేయు చొక్కనాఁ
డాజనపాలమౌళి ముద
మారఁగ నోలగ మూండె, వారకాం
తాజన మాడ, గాయకవి
తానము పాడఁ గవుల్ నుతింపఁగన్

కృతిపతి నాట కేను బల
వించెద నాకవిరాజు తాను నన్
గృతిపతిఁ జేతు నంచు వచి
యించియు నేఁటికి మాస మయ్యె నే
కతమున రాక మానెనో ? య
గ్గడు వేగడు నేఁటిలో నిఁకే

కవిరాజు.

కృతికయి, యేకవిపస్రివరు
　　సెంచెద నంచు నృపాలుఁ డున్నెడన్.

"నూనూఁగుమీసాల నూత్నయౌవనముతో"
　　గండపెండేరపు డాకాలితోడ
ఫాలసీమను స్నిగ్ధభస్మరేఖలతోడఁ
　　జెవిసందు మారేడుచివురుతోడ,
మీనుమీసలఁ బోలుజానుజందెములతోఁ
　　జంద్రికాధవళవస్త్రములతోడ
మెయినిండుమృగమదమిళితచందనముతో
　　నోటఁ దాంబూలంపునీటుతోడ

సరసశృంగారభక్తిరసైకమూర్తి
పూర్ణరాకాసుధాకరస్ఫూర్తికీర్తి
సకలకవిజనతామరసవనహేళి
వచ్చె "శ్రీనాథకవిసార్వభౌమమహాళి !

ఆకవిరాజు రాకఁ గని
　　యుల్లన రాకశశాంకుఁ గాంచి నీ
రాకర ముబ్బుమాదిరి ధ
　　రాపతి సమ్మద మంది లేచి తాఁ

క వి రా జు.

ప్రాకటరీతి నర్ఘ్యమును
పాద్య మొసంగి సగౌరవంబుగా
వాకుల నాడి వాని కొక
స్వర్ణసుఖాసన మిచ్చి యిట్లనెన్.

వెదకం బోయినతీవ కాలఁ దవిలెన్
వేవేగ నన్నట్లు నా
హృది కాంక్షన్ దనియించు మిమ్ముఁ ద్రుటిలో
వీక్షింపఁగాఁ జాలి నా
నిదియే మామకపూర్వపుణ్యఫల మం
చే నెంతు నోసత్కవి
త్రిదశాధీశ! కృతీశుఁ జేసి నను న
ర్థిన్ బ్రోవుమా, మ్రొక్కెదన్.

అని యనవేమరెడ్డి కృతి
నందుట కువ్విళులూరుచుండుటన్
గని కవిరాజు రాజుఁ గని
క్ష్మాపతి! రేపు కృతీశ్వరుండ వౌ
దనుకొను మింక నీదుహృద
యార్తినిఁ బాయుము, తన్మహోత్సవ

క వి రా జు.

బునఁ గను పొప్పిఁడు రత్నమాలఁ
బూని ఘటింపు మనన్ నృపుం డనెన్.

కవిరాజా ! యిఁక నేఁ గృతార్థుఁడ నను
సాక్షరం బిడే యంచుఁ గే
ల్గవఁ గా మోడ్చి నుతించె నాకవి ధరా
కాంతాగ్రిగుం, డాపయిన్
నవసంతోషముతో నమాత్యుఁ గని యు
న్నా ! వీట నీవార్త ను
త్సవ మేపారఁ బ్రజాళికిం దెలియఁగా
జాటింపు మం చంతటన్.

ఓలగంబును జాలింప నూహ సేయు
పతిభునెదుట నిల్చియొకపేఁదబాపఁ డంత
“రాజ ! నిరుపేద నయ్య ! నారాయిడి విని
నన్నుఁ బోషించునీ కగుఁ బున్నె” మనియె.

పేఁదబాపనిమాటలు వినుచు నిలిచి
పలికె నవవేమారెడ్డి యీపగిది “నయ్య !
కవితఁ జెప్పెదో! చిత్రలేఖన మెఱుఁగుదో!
గాయకుండవో? యేప్రజ్ఞ గలదో చెప్పుము.”

కవిరాజు.

అంత నా పేదబాపం డిట్లనియె "నట్టి
ప్రజ్ఞయును నాకు లేదు, నీపాలం బడితిం,
లేదబాపనిం గాపాడు విధి నెఱింగి
పృథ్వీపతి! నాకు జీవితభిక్ష నిడుము!

ఏకళనైనం బ్రజ్ఞ గాని
యెన్నండుం గ్రమ్మఱ నన్నుం జూచెదో
నాకళ నోము నేర్పుచు
నగము సంధోకయింపం నీకు నేం
జేకుఱ జేయువాండ" నని
చెప్పె మహీసురు నేగం బుచ్చి తా
నీకను బోయెం బార్థివుండు
వెంటనె సభ్యులు వోయి రిండ్లకున్.

ఆనాఁటి నాంటు వీడు మము
దంచితరీతి నలంకృతమ్ముగాం
బానుపు లెల్లం జేయలంతి
పల్లెలనుండి రయమ్మున వచ్చి యా
గోమును గాంచి సంతసిలి
గొంగ్రొత్తలనెత్తి చలింపకుండ దీక్షా

స్తోమమునందుఁ బర్వ జన
తోయధి నాఁ బుర మొప్పె నయ్యెడన్

ఒకఁ డొకఁడు గాఁగఁ బండితు లొడయునోల
గంబునందునఁ జేరిరి, ఘంట మ్రోఁగె
నంత నన వేమరెడ్డి సింహాసనంబు
నెక్కి శ్రీనాథు రాకకై యెదురు సూచె.

శ్రీనాథుఁడు నృపదుర్గ
స్థానసమీపమును జేరెఁ దత్సమయమునం
దానిఱుపేద యెదురుపడి
వాని కెఱిఁగి నిలిచి యిట్లు వాకొనఁదొడఁగెన్.

నృపసభాగారమునయందు నిన్న నన్నుఁ
గాంచియే యుందురు మీరు న స్గానమందొ
కవనమందొ విచిత్రలేఖనమునందొ
ప్రజ్ఞఁ గని ర మ్మనెను గాదె పార్థివుండు.

గానము నేర్చికొంట యతి
కష్టము, కంఠము వీణవోలె వి
న్నాణముగాఁ జెలంగ వలె,
నాది ఖరస్వర మేమి సేతు, నే

మైనను గాని నేర్తు నన
        నాపని కేండ్లును బూండ్లును బట్టు నీ
లోనను నాసతీసుతు ల
        లో యని యేడ్చి కృశింత్రు రేపటిన్.

అరయఁగఁ జిత్రలేఖనము
        నం దొకప్రజ్ఞఁ గనం దలంచుచో
సురుచిరహస్తలాఘవము
        చొప్పడఁగా వలె నందు, నొక్కచోఁ
దిరముగఁ గూరుచుండ వలె
        ధీనిధిఁ గావలె, వేయు నేల ? యా
సిరి గలవానికేఁ దగును
        జిత్రకళాభ్యసనప్రయత్నముల్ .

కవనము నభ్యసించు టొక
        కష్టముగాఁ గనుపట్ట లేదు, మా
నవునకు లేదు దానను ధ
        నవ్యయ మింతయు, నేవనానో
యుపవసిధరానో, గృహము
        నందుననో మఱి యేస్థలాననో

కవి రాజు.

కవనము వల్ల వచ్చు నవ
        కాశము చొప్పున నంము నెంచితిన్.

మాటలు పోగుసేయుటెడ
        మంచికవిత్వము గాక మానునా?
మాటలు లేని కైత నొక
        మానవుఁ డైనను జెప్పి యుండెనా?
మాటల కేమిలోటగును
        మానవజన్మ మెత్తిన నాథ! నే
మాటలు పోగు జేతు నని
        మానసమందుఁ దలంచి వెండియున్.

చెవి విని కంటఁ గాంచి పర
        చింతుఁ గదా కవు లేక తాన నం
చవనిధరంబుఁ జేరి నిశి
        యం బోగెఁ బల్గులు గూయ వింటిఁ గ
ర్దవ నట వాఁగుల గ్గని యు
        నం దగినాఁడఁ బదాలు రెంటి, న
య్యవి విని నా సతీతిలక
        మల్లెను మూఁడవపాద మల్లనన్.

నాలవపాద మాబిడక
  నాకును దోఁపక పోయె, నేనిపే
రోలగ మాను బో యని ర
  యోద్ధతి నిర్వేడి వచ్చి తో్రవలో
బాలకవీశు నొక్కనిని
  బ్రార్థన చేయఁగ నాతఁ డాదటన్
నాలవపాద మాడె నర
  నాథుని మ్రోలఁ బఠింప నేగెదన్.

భూమిపు చెంత కేగుటకుఁ
  బూర్వమె మీకడ నేఁ బఠింతు, నా
నేమము నెంచి పద్దమునఁ
  జిన్నెలు వన్నెలు వెట్టుఁడయ్య ! యీ
భూమిని మిమ్ముఁ బోలుకవి
  పుంగవు లెవ్వరు లే రటంచు, మీ
రేమన నద్ది పద్దె మయి
  యింపును సొంపు ఘటింప కుండునే ?"

అనుచు వచియించువవ్వెఱ్ఱి నరసి యంత
ననియెఁ గవిరాజు వానికి ట్లయ్య! కవులు

నొక్కరిని మించి వేఱొక రున్నవారు ;
కవిత లారీతిఁ దరతమగతుల నుండు.

అరయఁ బరిపూర్ణపాండిత్యసరణి ధరణి
యందు నాశాంతరేఖ నా నమరుచుండి
చేరరాని కొలంది నరులకు దూర మగుచుఁ
దొలఁగు నద్దాని దరియుట దుర్లభంబు.

చదువుము నిర్భయాన మహి
జానికరంగట నీదుపద్దె, మం
దొదవెడులోటుపాటులకు
నుత్తరవాదము సేతు నేను; నట
వదలుము, సత్వరంబుగ స
భాస్థలి కేగుట కయ్యె వేళ, నీ
చదివెడుపద్దె మింక వినఁ
జాలను విప్రకులావతంసమా!”

అనుచు శ్రీనాథుఁ డేగె నత్యంత మైన
జవమునను రాజసభకు సుస్వాగతంబు
నొసఁగిరి నిజాసనావళినుండి లేచి
జనపతియు సభ్యు లెల్ల రుత్సాహము మెఱయ

చెప్ప వింటిని గాని శ్రీనాథుఁ గన లేదు
సుదినంబు నేఁ డనె సూరి యొకఁడు
ఘనకవితాచంద్రికలు వీసముఖచంద్రు
నాశ్రయించుట నిజ మనియె నొకఁడు
శాలివాహనసప్తశతికృతిఁ గృతుఁ లెన్న
ననువదించినమేటి యనియె నొకఁడు
కలఁడె యీతనిఁ బోలుకవిరాజశల్లజుం
డఖిలాంధ్రదేశమం దనియె నొకఁడు

సభ్యు లెల్లరు నాసభాసదనసీమ
నిట్లు మది నెంచి మాటాడి యెలమి నుండ
నంత కృతి నిచ్చుటకు వేళ యైన దనుమఁ
బృథులరవభేరి చాటె నావిభునికోట.

"ఖంగు" మని ఘంట మ్రోగె శంఖములు మొఱసె
జయజయధ్వని సభలోన సాంద్ర మయ్యె
లేచి శ్రీ లోకరెడ్డి యనవేమరెడ్డి ప్రస్తు
తించి శ్రీనాథకవినిఁ బ్రార్థించె నిటుల.

హే సుశుచిరాపస్తంబసూత్ర ! భారద్వాజ
గోత్ర ! సత్పండితకులపవిత్ర !

క వి రా జు.

భీమాంబికామారనామాత్యసుకుమార !
మారోపమానశరీర ! ధీర !
ఉభయభాషాకవిత్వోద్యోగపారీణ !
యఖిలపురాణవిద్యాధురీణ!
శస్త్రమీమాంసాదిశాస్త్రవాదనదక్ష !
శుకవిభవార్యక్ష! సుకవిపక్ష

రసికజనమోద ! బ్రాహ్మీచరప్రసాద !
కవిబుధమాన్య ! శ్రీనాథకవివరేణ్య !
సరసకృతి శాలివాహనసప్తశతిని
వసువదింపుము నా కింక నంకితముగ."

అని యిష్టదేవతాప్రా
ర్థన మొనరిచి తాసెనోక దాఁచినకృతిఁ జే
తను గొని యనవేముని గని
యనెఁ గవిరా జంతలోన నతిహర్షమూనన్.

"మనసుచే వాక్కుచేతఁ గర్మంబుచేత
సరసకృతి శాలివాహనసప్తశతికిఁ
దగినకృతిభర్త వీ వని తలఁచి చేతు
నధిప ! యనవేమభూపాల ! నీ కంకితమ్ము.

శ్రీ

ఆదిన్ మధ్యమునందు నంతమున నా
యూ భాగముల్ శిష్టము
ల్యాసన్ దా పనిపించి కావ్యమును, వీ
ణాయుక్సంగీతాగ్రము
ల్యాసతో న్వక్తకీర్తి భావగ్రసనసం
స్థానుంపు గా భూపతిన్
శ్రీదాక్షాయణి ప్రేమఁగాత నని యా
శీర్వాదముల్ జేయఁగన్.

మంగళతూర్యనాదము ల
మందగతి న్వినువీథి ముట్టె, వా
రాంగన లాడి పాడిరి, చి
రాయురుపేతుఁడు గా, యశోంగనో
త్సంగసుఖాసనప్రమద
సాంద్రుఁడుఁ గాఁ గనకాక్షతల్ప్రభా
రంగవిభాజమానుఁ డగు
రాజశిరంబునఁ జల్లి రెల్లరున్.

అంత సనవేముఁ డత్యంతహర్ష మొంది
[illegible]శ్వరప్రసన్నాలువుల నొసంగి

సప్తశతరత్నములు స్వర్ణశస్త్ర భాజ
నంబునం దుంచి యిచ్చె శ్రీనాథసుకవికి.

ప్రాంచితరీతిఁ బద్దెములు
పండితు లెల్ల పఠించి యౌని వీ
వింపుముఁ గావ్యాల గ్గొనుట
వీక్షణముల్ బొనరించి బాఁపఁడా
శింపుచుఁ బారితోషికముఁ
జేరి నృపుం బఠియించెఁ దాను ని
ర్మించినగీత మిట్లు విప
రీతసుఖాఁ గరయుగ్మ మూపుచున్.

(భావగీతము.)

కొండమీఁద విన్నగూగూలు !
కొండక్రిందఁ గన్నవాగూలు !
అప్పన్నచెవి నున్నపోఁగూలు !
అవజేమారెడ్డియాఁగూలు !

తక్కున రెడ్డిజేసు పగఁ
బండితు లెల్లరు నవ్వి రంత న

కవిరాజు.

దిక్కుల హాసగర్జలు పర్వి
తీక్ష్ణత లీనఁగ నయ్యెఁ జేదవాఁ
డొక్కఁడె తెల్గునోయి సమ
రోషించి బుద్ధిహీనుఁ డౌమ నా
కొక్కఁడికైత వచ్చె నను
చింతయుఁ జింతిలుచున్న యంతలోఁ

"హాయిఁడా! [illegible] లేవ నీపాటకైత
నిట్టిసభలోన రచియించ నియ్యకొంటి
కింతకన్న నా [illegible] పని హింసవృత్తి
ఘనము కా దేమొ యోజించుకొనుము నీవు

ఈబుసువో పట్టినుంగలి రొమార్మినోఁ
బిల్లితల గొఱఁగె నఁట- తద్వ్యథము గాఁగ
నన్య మేమియుఁ దోఁపక యల్లినావొ
సోఁత్రఁ గలిగించునట్టినీకైత వెడఁగ!

ఘనతరుల [illegible] ల్చుపత్రికాండములను
శావు శావని యార్చుచు నావనిక్షోని
మూర్ఛ కాకవి రచియించుగూడువోలు
కైత యొకకొంత మిన్న నీకైతకన్న.

3ళి

శ్రీ ప రా జు.

రసము నే నెఱుఁగనా, ప్రాగ్బుధుల యేమి ?
తమిళదేశాన్నసత్రముల నడచె ?
సముచితాలంకారసమితి నే నెఱుఁగనా ?
మగువలు ధరియించునగలు గావె ?
యతిని నే నెఱుఁగనా, క్షితిలోనఁ గాషాయ
వస్త్రధారుం డైనవాఁడు గాఁడె ?
గురువు నే నెఱుఁగనా ? సరి సరి యొకరా
ఖ్యాపనంబు సలిపినయతఁడు గాఁడె ?

శబ్దమన నే నెఱుంగనా ? చప్పుడుగదె !
యనుచు వచియించు నజ్ఞానజనములోన
నగ్రగణ్యుండ వగు నీ వహో ! కవిత్వ
ము రచించుట నీకు సాధ్య గాదె ?

తెలుఁగున గంపెడు, తాటాకుపుస్తకము లే
కష్టంబుఁ గాన్పింప, దీ
యిలఁ గార్యాంతర మేది లేదనుచు నీ
యిష్టానుసారంబుగాఁ
గిలుకన్ జన్నె కవిత్వ మంచు నదివో
గీర్వాణశుద్ధాంధ్రభా

పలమున్:— స్తోత్రగ మైన నేరకరయొ, భా
షాదోగ్రహి ! భావింపుమా !

దున్న యీనిన దన దూడను గట్టుమం
చనెదునెద్దు మొద్దుజనపతి వలె
నన్ను నెంచినావొ ? సన్నకసన్న నా
దృష్టిపథమునుండి తొలఁగి పొమ్ము."

అను చాభూపుఁడు బాపనిం గినుకమై
నందుఁడి పోనాడఁ జ
య్యన శ్రీనాథుఁడు జాలిఁ బొంది కడునె
య్యం బొప్ప వాక్రుచ్చె "నో
జననాథా ! యొకమాట, యీతనిని నీ
చపా్రియునిం గాఁగ నీ
వనరా, దీతఁడు గా కవీశ్వరుఁడు భా
వాతీతభావుం డిలన్.

నిన్నటి మొద్దుబాఁపఁ డెటు
నేఁడు కవీశ్వరుఁ డంచు నెంచ, కౌ
రిక్వ న్నగజన్మ శైల్లరుఁ గ
విత్వగుణాంబును గల్గువార, లో

శ్రీ వి రా జు.

యన్న ! కవీశా యన్న నొక
యద్భుతమానవజాతి యేడనో
యున్న దటంచు నీవు మది
నూహ యొనర్చకు మింకఁ దెల్పెదన్.

కవనగానవిచిత్ర శిల్పనములందు
నెందు నైనను బ్రజ్ఞ నీ వొందఁ దమ్మ
టంచు నిన్నను వీని కేనంటిని గదె !
మాత యను నవసరము నిత్యంబు మనకు.

జననీస్తన మే లోకం,
బని తలఁచెదునంతకాల మలనినువున కే
మనఁ బనిలేదిఁకఁ దదుపరి
ననవలెఁ గా నదియు నిదియు నంచును కవనీ.

కవనము నడుపనిచో నీ
యవనీశ్వరుఁ డిడఁడు జీవనాధార మటం
చవనీసురుఁ డేకాగ్రత
ను వఱలి కవి యయ్యెఁ దా వినూత్నవిధముగాన్.

ఏకాగ్రతార్క తేజము
లోకాజ్ఞానాంధకారలోప మొనరుపన్

క వి రా జు.

ప్రాకట మగు కారణ ముని
లోకమువలయు నాథ! నీవ యోజింపు మిఁకన్.

యతులన్, ప్రాసములన్, గణంబులను, శ
బ్దార్థంబులన్, సద్రసో
చితులన్, శయ్యల, జాతులన్, వితతశా
స్త్రీయప్రయోగంబులన్
కృతులం జేయఁ దలంచువార లిల నా
క్రాంతైన వాచార్యసం
గతిఁ దా మెంతయు నేర్వకే రచనముల్
గావింప రా దందువో.

జలచరకోటిఁ గల్గెదవా ?
చారుమణిప్రభ నొందుదో, మహీ
వలయముఁ జుట్టి రాఁ గలవా ?
వారిద మంటెదవో ? సముద్రమున్
బలె చెలరేఁగు ! యేల యటు
పాటలు పాడుచుఁ దిర్గుచుంట ? భూ
స్థలి విడనాడి మీ వర
సఖులు పక్కన నవ్వ కుందురే ?

కవి రా జు.

కవితావేశము గల్గువారలు నిరా
ఘాటాత్మస్ఫురత్ప్రతిభా
దవిహారప్రియులై సనాతనయమబం
ధాతిక్రమోద్వేగభృ
న్నవకూలంకషవాఙ్మయత స్ఫూర్తి యన
న్యపాస్తధీజాతభా
వవిశేషాకిలదూయమానులయి కా
వ్యాఖ్యానముల్ జేయరే!

భావావేశము, భావభూతి, వినతో
ద్భావాధికాభాసముల్,
భావప్రాజ్ఞత, భావనిష్ఠతయుఁ, ద
ద్భావప్రభాభావమే
జీవుం డొందునొ యాతఁ డొందె కవితా
శ్రీశక్తి సృష్టిస్వభా
వావిర్భూతరహస్య మిద్ది యను మాం
ద్యగ్రస్తజీవాళికిన్.

భావకవి యని వానిని వాకొనఁ దగు
వాఁడు విరచించునది యగు భావకవిత

భావకవి యగునీవేదబాపఁ డధిత !
తీనికవివేము భావ మున్నవళ్ళులారు.

తవదువినూత్న భావకవి
	తా ప్రతిభాప్రశక్తి త్రినంతముగా
వనధిని పెలి పొంగ దగిన
	వాంఛితతా లను రామి బాపఁ డా
త్రినిఁ దనపాట్టుకూటికయి
	నేవురుగొట్టు వలెకా రచించి, కా
వ్యవఁ దనకైత నాటకను
	బో పరిహాసపరీక్షుఁడై తగాఁ.

కోమలరాగభోగ, మెల
	కొన్నములు, సత్సమనోవిలాస, ము
ద్దామవరాళులు, న్వలపుఁ
	దాపము, పల్లవకోటినిండుగో
నామనిపేళఁ బాడఁ దగు
	నావరభృన్మణి దా నకాలము
దెమటి పాడి కొన్నిలకు
	నింపును సొంపు ఘటింప నేర్చునే ?

 [ఉ]

క వి రా జు.

పూర్వకవులయం దపూర్వభావము లేదొ
కారె వారు భావకవులు, పేద
బాపఁ డొకఁడె ట్లు భావకవీశ్వరుఁ
డనుచు నడిగె దేని నాలకింపు.

కనకలతామణిమంజరు
లొసరుకవనపంజరముల నుంచిరి తమచే
వాన భావరాజకీరము
లను మునుపటికవులు కావ్యలక్ష్మీధవులై.

వితతాగాధమహారసాయతనమై
పెంపారువృత్తాబ్ధి సు
సిథితిం గాఁ దను డించి భావకవి రాం
జేఁ బోవ నద్దాని సం
స్మృతిచిహ్నంబుగ నెంచి భావకవి ని
ర్మించుచు బ్రయత్నించి పరి
స్రుతపద్యాకృతిపంజరం బొకటి స
త్స్వీకారదసంప్రాప్తికై.

పూర్వకవిపద్యపంజరంబులను వెలయు
భావకీరములను నెప్పు వీడు గాంచు

కవి రాజు.

నేఁటియీకవిపద్యంపునీడమందు
వానిఁ గన లేక పోవచ్చు వసుమతీశ !

తనగీతంబున నీకుఁ గన్పడనిరో
తద్భావతత్త్వంబు నీ
వనుమం జాతనిఁ బ్రశ్న సేయకుము స్వ
ప్నాంతర్గతానంద, మే
జనుఁ డైనన్ దగ వాక్యానం గలఁడె ? యి
చ్ఛానంద మీ వొందిత
ద్భవభావాండజపంక్తితోఁ జెగిరి పో
తత్త్వంబుఁ జింతింపుమా !

ఈకవితత్త్వముల్ మఱియు
నీకవి భావకవిత్వతత్త్వముల్
బ్రాకటలీల నే నిపుడు
భావన చేసితిఁ గాన వీనిప
ర్యాకలితపరిభావము దు
రత్యయ మంచు వచింతు నింక నీ
లోకతలాధినాథ ! విను
ముత్సుకత న్విడనాడు లోపికల్.

కొ ప్ప రా జు.

కొండవీడు రాజ్యసంపాదితనామంబునకు కొండవీ
డుంను భవత్కీర్తిజాటించుచుంట
గుంగులు మాయావి గర్బ్బ శిఖోర్హాన
స్వస్తి లాంఛనము చాటుచుంట
తమదానధారాజలము వాసునై రసా
తల సోకి మాయావి దెలుపుచుంట
ఆనందమున సింహాచలస్వామి ప్రత్యక్షమై
భవదీయ రాజ్యంబు ప్రబలుచుంట

ఎన్న సింహాద్రినాథుఁ డప్పన్న చెవులఁ
దనరుబంగారుపోఁగులు తాపకేన
భక్తి సంయుక్త నిశ్చల శక్తిఁ జాటు
చుంట యగు దీనిభావ మేయుర్వరేశ!

అనుచు శ్రీనాథుఁ డనునుపన్యాసము విని
సంభ్రమాశ్చర్యములు మది సందడింప
సింహపీఠిక విడి నృపశేఖరుండు
సాఁగి శ్రీనాథునకు నమస్కార మిడుచు.

సము లెవ్వరును లేరు నీకుఁ గవిరా
జా! కృష్ణపక్షాత్తకా

శ్రీ రా జు.

కము నిక్కమెంచగ శుక్లపక్షయుతకా
శం బంచు వాదించి గ
ల్పమరం బొందెదు కాశలం, బణువునం
దద్రీంద్రము జ్ఞాపుజ్ఞా
నము నీసామ్యు ; కృతార్థుండవై సమధికా
నందంబు నే నొందితిన్.

కవినామం బతిసార్థకం బగును లో
కంబందు నీవల్లఁ ద
త్క్రావిస్పృష్టిన్ బరమార్థ మెంచునతఁ డో
క్కండొఁ జూమా నిక్కఁపున్
గవి ధాత్రిన్; గవినామమాత్రిగలు సి
ఖ్యాత్యార్థశూన్యుల్ గదా !
కవినామంబును నీటికాకయును లో
కంబందుఁ దా నొందదే ?

అని కవితిలకుని ఘనముగ
వినుతి సలిపి పిదప ధరణిబిభుఁ డలరుమఁ జా
పనిఁ గని పనివడి యాసె నా
సనమున మునునగవు తెనయ నలువసునుడులన్.

రసి

బళిబళి ! యెంతలోనఁ బ్రతి
    భావిభవంబు వరించె నిన్ను, నీ
"కిలఁ గల ప్రజ్ఞ పేదఱిక
    మే !" యని వాఁడవు కాదె నిన్ను, సి
స్తులగిరినిర్ఝరప్రథిత
    తుల్యకవిత్వపటుత్వధార ని
న్నలచుట వింప దుర్యోగ, ఘన
    భాన ! కృతార్థుఁడ వైతివే సుమా !

వాణీనిత్యాతుకదయ
రాణను నీ వొందకునికిఁ బ్రార్థించితివో
వాణీశుని శ్రీనాథుని
యానారీదయకు వాక్ప్రవాహము నేయన్.

శ్రీరామాయణపఠనము
భారతభాగవతసత్ప్రబంధపఠనమా
రారా ! కవితాధోరణి
కారణ మవసరము కా వటంచుఁ దెలిసితిన్.

ఎంతవిచిత్రిఁపున్నవన
    మియ్యది, పద్దెము నెంత గాంచినన్

సొంతరయూ భావగోచరము
చెప్పడ దద్దిర! కాని పాపపూ
కాంతరసీమలంగున ర
హస్యవిభావము గల్గ నొప్పు, నీ
కింతయును నీడు కైత తగు
నెన్నఁగ నీదగుశక్తి యల్పమే!

కృత్యవంతరోత్సవమున కేగు వేళ
సచివవరుఁ గనుఁగొని రాజచంద్రుఁ డంత
నీయపూర్వకృపుఁగవికి నీ వి న్నువర్ణ
పారితోషిక మని సభ వాసి చనిరొ.

పులినోటన్ బడి తప్పిపోయినటు లా
ర్పల్ బుచ్చుచున్ బేదవాఁ
డెలమిన్ దా వెలలేనికానికల నె
న్నే నొంది శ్రీనాథునిన్
బలుమా టెన్నుచు నాఁటియుత్సవఁపుశో
భ ల్మాత నూహింప నే
యిలు సేరన్ దనభార్యయున్ సుతులు ద
న్వీక్షించి యూప్పొంగఁగన్,

కవిరాజు.

ఒకచేత ఖడ్గంబు నొకచేతఁ గావ్యంబుఁ
గొని యేన్గుపై నేగునినుని గనుచుఁ
బ్రభుపార్శ్వభాగాన బ్రాజిల్లు శ్రీనాథ
కవిరాజునకు నమస్కార మిడుచుఁ
బతదుల్కాలకు మించి పరిహసించుచు మీఁది
కెంపురాజ్వాలఁ బరికించి నగుచు
వరకృపాణములతో, వంశదండములతోఁ
జతురులు విరచించు సాముఁ గనుచు

నతులమంగళతూర్యవాద్యములు వినుచు
నాటవెలఁదులనృత్యము నీటుఁ గనుచు
నుత్సవాలోకనాగతు లుత్సుకతను
నొండొరులఁ ద్రోసికొను చేగుచుండి రపుడు.

♦ ♦ ♦

వరశృంగారరసప్రధానకవితా
వైదగ్ధ్యసంపూర్ణుఁ, డీ
శ్వరపాదాంబుజచింతనామృతరసా
స్వాదప్రమత్తుండుఁ, గా

కవి శ్రీ జా.

కవిమత్తేభగణోగ్రసింహుఁ, డసఁగి
కాంతాతిసేవ్యుండు నా
కవి శ్రీనాథుని సంస్మరింపుము సఖా
సాక్షాత్కారంబుఁ గాంచెదవ్

భావకవిత్వము

కంటకశోకవ్యథా కృష్ణ్యంబైన బండమీఁద
నొం డెగిరిపోయె నంత నొం డొండు మిగిలె
రెండవది పోయెఁ బిదప నం దొండు తేమ
బండమాత్రమె పాప మం దుండి పోయె.

ఆయసంభపాథోరాశి ననిలవీచి
మై జనించిన యలవళి యై తరంగ
మై మహోత్తుంగకల్లోల మై తుద నిజ
తీరమున భంగమై వార్ధిఁ దీర్ఘ మయ్యె.

ఆమనోజ్ఞసుమధురసాయంతనసమ
యమున వల ప్రాని నీ శ్రౌఢి యస్మదీయ
హృదయతంత్రులు మీఁటి హాయిగా రచించి
కాలసర్పకరాళవక్త్రమున గరఁగె.

అనిశాకాచగోళాంతరాన స్నిగ్ధ
శ్రమతరనాతిదీపికాకళిక మినుకు
మినుకు లాడి హఠాద్దీప్తిఁ గనపి శిథిల
తిమిర చేలాంచలంబుల సమసిపోయె.

భావకవిత్వము.

అస్మదీయాంతరంగాపరాళవిపుల
రాగరేఖావిలాసవిభ్రాజితముగఁ
బొనరుచుండియుఁ దపమున మునిఁగి పోరెపో
మినుకు లభింప తాను లేమిని జగాన.

భావతురంగము.

భావకవిత్వసంపద ల
    పారము గాఁ గలఖండకావ్యముల్
నే విరచించి యున్నటిని
    నీ టగుపాత్రముగా ఘటించి, సం
భావనఁ జేయుచుంటిని వి
    భావరి నా కృతి నామ మే మనం
గావలె నంచుఁ గొంతదను
    కన్; వెనుకన్ గొనినాఁడు నిద్దురన్.

అద్దమురేయి నొక్క పురు
    షాకృతి దోఁచెను స్వప్నమందు నా,
కద్దిర ! పంగనామములు
    నాస్యమునన్ రుదురాకపేరులున్
పెద్దవి కంఠసీమమునఁ,
    బిల్లని చంకను, తాటియాకులన్
కొద్దిగ నొక్క చేత, నొక
    కుంచెను రెండవచేతఁ బూనుచున్.

వీథినాటకమున హాస్యవేషధారుఁ
డటుఁలు వచ్చితి వెవ్వఁడ వయ్య? నిన్ను

భావతురంగము.

నెప్పుడో చూచి యుండినచొప్పు దోఁచు
ననుమఁ భవదీ యవృత్తాంత మనఁగ నతఁడు.

పరిచితుఁడ నేను నీకు న న్మఱచినావు
నిదురమత్తునఁ, బో నిమ్ము నేను గినియ
రామలింగకవి యగు నానామ మోయి!
నాదునావాసము తెనాలినగర మందుఁ.

అను చాతఁ డనిననుడులను
విని భక్తి నమస్కరించి వేడ్క నడిగితిన్
"విను కవిశేఖర! యిట కే
పనిమీఁదను వచ్చినావొ పలుకు" మనంగాన్

నా పేరఁ బరఁగువాఁడవు
నా పద్యము లరసి ప్రీతి నను మెచ్చుచు నే
రేపును మాపును నాకృతు
లే పఠియించెదవు గాన నెలమి న్గొంటిన్.

నిను నాశిష్యునిఁ గాఁ గై
కొనినాఁడను కవిత నీవు కూర్చినపాత్రం
బున కేది తగినపే రని
యనుతాప మ దేల విను మదశేఁచరితమున్.

భావతరంగము:

తపనీయమణిమయోద్దామప్రభాభాసి
తోత్తుంగసింహాసనోజ్జ్వలంబు
కవిగాయకవితానగంభీరగీతాను
ధారసధారాప్రపూరితంబు
సకలశాస్త్రేతిహాసార్థవిత్పండిత
పాండిత్యచర్చాతిమండితంబు
గాంగేయపార్థవిక్రమకళాకలితాంధ్ర
వీరసింహాసమూహావిలసితంబు

నవ్యనాట్యకళాసమున్నతవరేలాను
షంగవారాంగనాపాంగమంగళంబు
వ్యజనయుగ్యంత్రపుత్రికాభ్యంచితంబు
నాతలం బాంధ్రరాయసభాంగణంబు.

కొలువు దీర్చి రాయలు గూరుచుండె
సింహపీఠిక నాసభాసీమయందు
విజయఘంటిక మ్రోయఁగ బ్రజలు నలర
వందిమాగధు లాశీనిప్రతిభఁ జాట.

అంత నొకచిత్రలేఖకుఁ డటకు వచ్చి
యశ్వచిత్రపటము దెచ్చి యావనిధవున

భావతరంగము.

కిచ్చె నద్దాని రాయలు మెచ్చి కొంతముఁ
జూపి సభ్యుల, కిట్లు సంస్తుతులు సల్పె.

"ఎంత మనోజ్ఞమై తనరు
నీజవనాశ్వచిత్రలేఖనం,
కొంతయు లోటుపా టిచట
నెంచఁగ రాదు, సజీవవాజి న
త్యంతముఁ జూచినట్టు లగు,
దాఁటెడు గుఱ్ఱము దాఁటుచున్నటే
వింత చెలంగ వ్రాయఁ బడె,
వేలకుమించినమూల్య మీఁ దగున్."

అనుచుఁ గొనియాడి చిత్రలేఖనముఁ, జిత్ర
కారునకు వేనవేలురూకల నొసంగి
"కలఁడె యొక్కఁ డైన నీచిత్రకారు మించఁ
జాలెడునతండు నాదు నాస్థానమందు."

అటుల భూజాని యాతని నభినుతింపఁ
గుపితమతి నాచ నే నంటెఁ "గువలయేశ!
ఫలమునీ తేజియీచిత్రపటము వదల
నిందుఁ గలచిత్ర మే మొకో సందియంబు,

భావతురంగము.

తగులదు మెత్తగాఁ బరిసి
        తాఁకిన, భీతిఁగలంగఁ జేయఁ గా
నెగురదు, కొంచె మైన సకి
        లింపదు, వాలము ద్రిప్ప, దిట్టిద
శ్వగణమునందు నున్న, సగ
        పాలు గనంబడ, దెట్టిచిత్ర, మీ
పగిది విచిత్రచిత్రములు
        వందలు వేలు రచింప కుందునా?"

అనఁగ వసుధేశుఁ డాడె నాకంత నిటులు
"భావనము చేయ వలె చిత్రపటము దెలియ
భావశూన్యున కగుకుడ్యభావ మొసఁగు
నీకళాపరమరహస్య మిది నిజమ్ము.

వందలు వేలు వ్రాయఁ గల
        వాఁడవు నీవు సెబాసు! సత్కవీ!
ముందుగ నొక్క చిత్రపటం
        ముఁ రచియింపుము దానితోడ నీ
యందునఁ గల్గు ప్రజ్ఞ తెలి
        యం దగు" నంచు క్షితీశుఁ డాడె నే

గీ.

నందుల కొప్పికొంటి, సభ
యందఱీయందఱు వచ్చి మెచ్చఁగన్.

* * *

కొలువు చాలించి భూమీశతిలకుఁ డేగ,
తెఱపకడ లేచి మఱునాఁడు తేని దైన
యాసభాభవనాంతరమందుఁ గుడ్య
సీమ నొకచోట । వ్రాసితి చిత్రరచన

[illegible]
[illegible]
జాయత వైభవంబున స
ర్వాంగణసీమను బల్కె నిట్టులన్
స్నేహశుభవిధానఁ గుడ్యతల
మీఁగతిఁ బాడొనరించె నెవ్వఁడో
రా" యను వంత నే నలధ
రాధిపుఁ గాంచుచు మాఱు పల్కితిన్.

"గోడఁ బాడు చేయఁజూడగా దడి నేను
గోడమీఁదఁ గడకఁ గూర్చినట్టి

చిత్తరు వది కాని, క్షితినాథ ! వే ఱొండు
కాదు, దానిఁ గాంచ నాదు మనవి."

ఔరా ! చిత్త్రరు వేది, కుడ్యమున నే
యుం బొమసిఁ జూసి, యా
యారఁ గుంచెను వెల్లఁ గొట్టి, యిటు హా
స్యోక్తి వ్రజం బాడు దే ?
పారం బన్నది లేదె యెంతకుఁ ద్వద
భ్యస్తాతిహాస్యోక్తి క
య్యారే ! యియ్యది యాచిదంబరరహ
స్యప్రియమా నేమొకో ?

అనుచు భూనాథుఁ డించుక యలిగి పలుక
"భావనము సేయవలెఁ జిత్రపటముఁ దెలియ
భావశూన్యున కది కుడ్యభావ మొసఁగు
నీకళాపరమరహస్య మిది నిజమ్ము."

అని నే నాడినమాటలఁ గినుకఁ దా
నాలించి "నీచిత్రితే
ఖనమం దొప్పెడు భావముఁ దెలుపు వ్ర
ఖ్యాతంబుగా, నద్ది నేఁ

వినెదన్, నా కడ వచ్చు కుండునెడ నీ
నేరంబు సైపన్ క్షమా"
యనె ధాత్రీశుఁడు "వల్లె" యం చతని కే
నావెన్కన్ నిల్చితిన్.

అడిగిన భావముల్ దెలుప
నా, నటు లెందఱో కంట వీ లగున్
బడమిని, సాక్ష్యమద్ది యగుఁ
బో, కృతికర్త గతించువెన్క నే
వడువున నద్ది బోధపడు ;
పాఠకు లెందును స్వీయశక్తిచేఁ
వోడరి గ్రహింపఁగా వలెఁ గృ
తుల్ ; కృతిపాఠకధర్మ మిద్దియే.

కవులును జిత్రలేఖకు ల
ఖండగభీరవినూత్న భావముల్
ప్రవిమలదివ్యసత్కృతుల
రాజిలఁ జేతురు గాని, తత్కృతి
ప్రవరరహస్యభావవిభ
వప్రతిబింబితపూర్ణతత్త్వమున్

భావతురంగము.

వివిధజనాళి మెచ్చఁగ వి
వేకము బుద్ధియు నీకుఁ గేర్తురే?

ఆత్మరూపము దేహమై యలరు నటులు
భావరూపము చిత్రమై పరఁగు, భావ
రహితచిత్రము జడ, మాత్మరహిత దేహ
మటులు, భావము జీవన మఖిలమునకు.

రంగులు రేఖలే సయిన
రమ్యవిచిత్రపటంబునందు ము
ఖ్యాంగము లంచు భ్రాంతిపడు
నాతఁ డెఱుంగఁడు దానితత్త్వ, మా
రంగులవెన్క గుప్త మగుఁ
బ్రాంచితభావవిశేష మెంచు తె
ల్వెం గలవానికే తెలియు
నీ లసఁ జిత్రకళారహస్యముల్.

ఉన్నది యున్నదం చనుచు
నుండెడువాఁ డఘముండు, తెల్వియై
నున్నది లే దటం చనుచు
నుండెడు నాతఁడు మధ్యముండు, లే

భావతరంగము.

కున్నది యున్న దంచనుచు
నుండుసతంబు డీల నుత్త ముండ యశో
నెన్నఁగ నుత్తమంబులు మ
హిం గలయట్టివిమర్శకుల్ నృపా!

కచబంధచ్యుతకేశలేశ మొకఁడో
గన్పట్టఁ దన్నైల్యముం
గుచములఁ దత్పరిమాణ మెంచి యది యే
లోలాక్షిదో, యామె నే
ఁడును విద్యావిభవంబు లెట్టివో, వయో
రూపంబు లేపాటివో
వచనం బెట్టిదొ, పోల్చు నాతఁడె కళా
వైదగ్ధ్యసంపూర్ణుఁ డౌ.

ఒక పరమాణువుం గను ప
యోమయమై మను బొల్చునీపరిపం
చక పరిణామతత్త్వమును
సర్వము నెన్మది నూఁట నేయుఁడే
ప్రకటవిమర్శకప్రథితి
లక్షణ మియ్యది నిక్క మోప్రభూ

భావతురంగము.

వికటకవీశువాక్కుని యు
పేక్ష వహించి హాసింపఁ బోకుమా !

ఆటల యుపేక్ష సేయకెడ
నక్కల పక్కల తెల్లగొడ్డు వో
వులయె ఘటిల్లు నంతఁ బరి
పోషిత భావకవిత్వ జీవముల్
పటుతరచిత్రలేఖన మ
భావగతస్థితిఁ గాంచుఁ గాన నిం
తటను మదీయచిత్రరచ
నాప్రతిభాఢ్యము నాలకింపుమా !

గండుమైఁ గుఱ్ఱెత్తి కొండ లుద్దండత
నెగురుచున్నటులు భావించుకొనుము
బ్రహ్మాండభాండార్తి వాప నిర్జరు లింద్రు
వేఁడుచున్నటులు భావించుకొనుము
ఇంద్రుఁ డుచ్చైశ్శ్రవం బెక్కి వజ్రాయుధం
బెత్తి పోవునటు భావించుకొనుము
చిత్రంబునందు విచిత్రంపుమసి పూత
రే మబ్బులంచు భావించుకొనుము

భావతురంగము.

అట్టిమబ్బులఁ జొచ్చినయాపు పోఁదుగ్రి
వాజివాలాగ్రి మీకనఁ బడెడు తెలు ప
టనుచు భావింతు కొను మింక వినుము దీని
పేరు భావతురంగంబు ధారణీశ!

అను నాదునుపన్యాసం
బును విని పార్థివుఁడు నవ్వి మో మెత్తి యనెన్
విను చిత్రకళానిధి! నీ
యనుపమచిత్రకళ సార్థకాఖ్యం బయ్యెన్.

అనుపమసత్కృతికిఁ బ్రయో
జన మానందంబు, నాకు సంధిలె నది నీ
వినుతవిచిత్రముకతనన్
గన నల్పమె నీదుచిత్రగతకౌశలమున్.

బళిరా! యింతటిదాఁక నీకుఁ గవితా
ప్రావీణ్యమే కల్గుటన్
దలఁతున్ జిత్రకళాధిదేవతయు నిన్
గామించుటల్ నేఁడు గా
తెలిసెన్ మాకు యమస్వసాంతతితటీ
దీవ్యత్ప్రవాహాప్రిభా

మీ. శ్రీ

భావతురంగము.

విలసద్గుప్తసరస్వతింబలె మహోపర్వంబు సంధింపుమున్
భావతురంగ మంచుఁ బది
    పాటిగ నియ్యది సేగఁగాంచి యిం
డే విలసిల్లఁ గాక యని
    కృష్ణవిభుండు రచించి, దానిపై
నా విమలాక్షరంబులు ర
    యాన లిఖింపఁగఁ జేసి యంత నా
[illegible]
    [illegible]

ఆనాఁ డాదిగఁ జెక్కువత్సరము ల
    య్యాస్థానమం దుండె వి
జ్ఞానంబై తగునాదు చిత్తరువు, వె
    న్కన్ శతుర్విలయాద్యంధ్రసం
స్థానం బెల్ల జయించి దుర్గములఁ బ్రా
    సాదంబులన్ గొట్ట విం
కే నా భావతురంగమున్ గలిసె నాఁ
    డే మంటిలో నక్కటా!

[illegible]

మఱచిరిలోకు లెల్లరున
　　మామక భావతరంగనాదము మా
తరుణమునుండి, దానిపరి
　　ణంబును గ్రహమ్మున నేఁడు చాటితి త
త్త్వగమవిచిత్రనాదము స
　　నా భువి నిల్చెడునట్లు చేయ నీ
గురువరునాజ్ఞ యైన దను
　　కొంచితిఁ దద్ఘనకార్య మానుమా !

మామక భావనాశ్వ మట
　　మాత్మ్యఁ తావక భావ గీతికా
దామనియుక్తసత్కృతికి,
　　దానిఁ దలంచుచు నుంచు మోయి! నీ
వీమహి నీదుసాత్త్వమున
　　కింతట భావతరంగనాదము, మా
నామమె చాటు నీదురచ
　　నాగతభావగభీరతత్త్వముల్."

అతఁ డీగీతినిఁ బల్కి, తత్క్షణమె మా
　　యమ్ము బయ్యె, నా కంకలో

భావతురంగము.

స్మృతి గల్గెఁ, గను విచ్చి చూచుటనె నా
చెంతఁ గనఁ దోఁచె మ
త్కృతభావోన్నతఖండకావ్యవిలస
ద్విఖ్యాతసద్గ్రంథ, మ
త్కృతికిఁ "భావతురంగ" నామ మిడి త
త్కీర్తిఁ బ్రతిష్ఠించితిన్.

ప్రామరోజ్జ్వలకీర్తిరూపలలనా
రక్తుండు, నై హాస్యవా
చాచాతుర్యగుఁ డై, విమర్శనకళా
చంద్రుండు నై, కాకవి
ప్రాచీనాహిమయూరుఁ డై, కవిజన
ప్రాలంబుఁ డై యస్మదీ
యాచార్యుం డగు "రామలింగకవి" నే
నశ్రాంతముం గొల్చెదన్.

ఆ-థ.

భా వ క వి.

అస్మదీయాయతనమున నమవసనికి
నూర్ధ్వలోకరహస్యభేదోపయోగ
నవ్యపరిశోధనైకయంత్రంబు గాఁగ
నుండు ముక్కాలిపీట నే నుంచినాఁడను,

ఇక్కాలంబున వాదము
నెక్కొను కవితావిశేషనియతిఁ గనుఁగొనక్
దిక్కనకవి ధ్యాని నే
నొక్కుమ్మడి ధ్యానమూన నులి పొందు నగన్.

ముక్కాలిపీట కడలఁగఁ
దిక్కనకవిసోమయాజి దిగె నని భక్తిన్
మ్రొక్కి ఏన నంటి నాతఁడు
చక్కఁగ నెఱుఁగింప నున్నసందేశంబున్.

"తిక్కనఁ గాను - భావకవి
ధీరుఁడ - నూత్నకవిత్వతత్వ మా
తిక్కన యే మెఱుంగుఁ, దల
తిక్కకవీశుఁ డతండు, నేన స
మ్యక్కరణి న్వచింపఁగ స
మర్థుఁడ నాకవితావిశేష, మీ

భావకవి.

ఎక్కడ తిక్కయజ్వకవి
యెక్కడ యంచుఁ దలంపఁ బోకుమా.

ఇరువది యేండ్లు దాఁక పఠి
యించితి నాంగ్లము పాఠశాలలన్
జరుగ ధనంబు, దేహబల
సర్వము లన్నియు నాఁడు నాఁటి కా
ఖరుపను నందుఁ బాండితి త
గం గనిపింపక పోయె నింక నే
నెఱుఁగను సంస్కృతం బది మ
హిం నశించె మృతభాష యటంచేన్.

ఆంగ్లవిద్యాభ్యసనమున కైనకాల
మందు సగబాలు దేశభాషైకశిక్ష
కైన సంపూర్ణపాండిత్య మమర కున్నె
యని పిసురువాద మేను మెచ్చను రవంత.

అవిరళపాండితీప్రతిభ
యన్నది ప్రాప్తము కాకపోయినన్
లన ముసలాభ మేది యయి
నన్ గణుతింపఁగ లేక పోయినన్

భావకవి.

నవనవహూణకావ్యపథ
నంబున నిక్కము దాఁప నేల నేఁ
గవి యనిపించుకొంట కొక
కాంక్ష జనించెఁ గ్రమక్రమంబుగన్.

సంస్కృతాంధ్రకవిత్వరచనమునందుఁ
గోటి నియమము లుండుటఁ గోటి కొక్కఁ
డాపనికిఁ బూనుకొనుచుండె నాంగ్లమందు
నట్లు గా కుంట హూణులం దధికకవులు.

కైతకునుఁ గట్టుబాట్లను జ్ఞాతివైర
పాటఁ బ్రాచీనకవన మాహ్లాద మిడదు,
కానఁ గైతను నియమాలు గంగఁ గలిపి
యతినిరంకుశకవుల నే ననుగమింతు.

కవనము, చిత్రలేఖనము,
గానము సాజముగా జనించు నీ
విభుజనపాళి కన్ననుడి
పొల్లు సుమా పురుషప్రయత్న మే
యవసర మున్నటకో, బ్రతిభ
యున్న మా ధారణి రిత్త పోవునే ?

క. క

భావకవి.

కవి యను లోకసృష్ట మట
కార్యము గాదు ప్రయత్న మూనుచోట.

వ్రాయఁగా వ్రాయఁగా నగు వ్రాఁతగాఁడు
పాడఁగాఁ బాడఁగా నగుఁ బాటగాఁడు
కైతఁ జెప్పంగఁ జెప్పంగఁ గవియుఁ గానఁ
గవిగరుత్మంతుఁ డను గానొ కడెఁగి తుదకు.

హా! భావను గవి నోట కూహ లేదు
సంస్కృతకవిత్వరచనాప్రసక్తి కలుగ
డాంధ్రునిగఁ బుట్టుటనఁ దేనుఁ గాడె నేను
కాన నేనాంధ్రకవి నౌటయే నిజంబు.

గ్రాంథికాంధ్రరచన వృథా కష్టయుతము
గ్రామ్యభాషను కావ్యగౌరవము లవము
కాన నా భావమే నాది గాఁగ నింక
నాంధ్రపైశాచిభాషఁ గావ్యము రచింతు.

చదువఁగ వ్రాయఁగ విసువుం
బొదలింపనిఖండకావ్యములు నే రచియిం
చెద నాంగ్లంబున నన్నటు
లుదయింప జ్జేతు నూత్నయుగ మాంధ్రమునన్.

భావకవి.

ఆరయ ముక్కు - వ్యాకరణ
మన్నది సున్న - ప్రయోగసంపదా
ధారము లేదు - లక్షణవి
ధానము రాదు - ప్రబంధనిర్మితిన్
గోరి ఘటించినా కొట్టి లేక
గుంఠితశక్తిని ఖండకావ్య మే
తీఱునవో రచించుటయో
దిక్కు లేక నా కసు చెవ్వ రాదిరేన్.

నగలన్ జేయుమ పంకము న్గొలిపి స్వ
ర్ణభ్రాంతిము జ్జేయున
ట్లాగిఁ బ్రాచీనకవుల్ ప్రబంధ మను చె
న్నొంది ఖండకావ్యంబులన్
దగ భాషించియు వాని నెల్ల నదుకం
గాఁ బొల్లుపద్దెంబులన్
నగిలింపన్ సమకట్టి తత్కృతుల స
త్యస్ఫూర్తి మాయింపరే.

ఒకదానాయాపట మూని దానివలె నె
న్నో మూర్తులన్ జేయున

భా వ క వి.

అకటా ! పూర్వపుఁ ప్రబంధములు వ్రా
యం జాలిరా రూపాయా–
గకమా– యాచితమా– నవీనగతియా
పాశ్చిపంచిక జ్ఞానమా–
మొక్కడుక తే దీక్ష గౌరవం బెటులు నా
కుండుక ప్రబంధాలపైక.

అనుచుఁ దద్దుర్వ్యమగ్ననమును హరించి
కోరి పదియాఱువన్నె బంగారుపాళ
యనఁగ నొక క్రొత్త ఖండకావ్యము రచింతు
భువి సదా కీర్తి నొంది మెప్పును భజింతు.

మెండుగను భావములు రాక యుండు నేని
యుండెఁ గా పూర్వకావ్యపరికాండ మవని
నందుఁ గల భావములఁ జేర్చు నాత్మకృతులఁ
దివిరి మద్భావచౌర్యముఁ దెలియ నీక.

అంగ్ల మెఱుఁగువాని కాంగ్రంథముల తెలియ ద
యాగ్లంగ్రి మెఱుఁగఁ దెలియు దాంగ్లభాష

యదియు నిదియుఁ జెలియు నట్టివారల నెల్ల
మనస్తత్త్వంబుఁ బూని మార్చుకొందు.

నా మతము స్వీకరింపక నాగసమితి
యందు సభ్యుఁడు గా కుండ నస్మదీయ
భావచార్యముఁ బ్రకటింప వచ్చువాని
కిట్టు లని బుద్ధి చెప్పెద గుట్టు చెడక.

కలుగునె వ్యక్తిభేదమును
గాలనిభేదము దేశభేద మీ
యిలఁ దలపోయ భావమున-
కెంతటి కే నది దోఁచు నేఁడనో,
తలఁపుఁగ నేడనో, యిపుడో
తప్పిన నెప్పుడో నిశ్చయంబు, నిక్క
గలఁడెవఁడు సంశయంబునకుఁ
గారణ మజ్ఞత దుర్విమర్శకా !

భావము భాషయు నవినా
భావం బగుమైత్రి నుంట భాషను వినుచో
భావము స్ఫురింప వలెఁ ద
ద్భావంబును దెలుప నుచితభాషయు వలయున్.

భావకవి.

త్రిలక్షణముల మద్దీ
తాలను గన రామిఁ గుకవి తప్పులు పట్టం
బోలు నని యూహ సేసియు
నీలా గని తర్కమూన నెంచితి నంతన్.

కంటకాకీర్ణశాఖానికాయములను
జెండి, నియమాన ఖండించి చిన్నరంధ్రి
ములనొనర్చినఁ గాని సమ్మోహనైక
గాన మొసఁగునె పిల్లనగ్రోవి ధ్వనిని.

పలుగులకతాలు గలిగినఁ
గలుగునె సున్నంబు కాలిమిఁ గాల్చియు వానిన్
జలమునఁ గలుపక - శక్తి
ఫలి యన్న సదుక్తిఁ దలఁప వలదే మదిలోన్.

ఆలోచనాగ్ని మద్దీ
తాలను గాలించియు రసయుతములుగఁ జేయన్
గ్రాలును భావసుధాసా
రాలు మహాకావ్యసౌధరచయిత మెచ్చన్.

నీదుపద్యభావ. నే నెంత గనినను
భావ మొక్కఁ డేని బయలుపడదు

భావకవి.

నీవ నీదుపద్యభావము నను మన
సెల్లిదముగ నగుచు నిట్టు లందు.

సర్వమిథ్యాప్రపంచంబు సత్య మనుచుఁ
జెలఁగి వాదోపవాదముల్ చేయునట్టి
కవివిమర్శకులకుఁ గష్టకార్య మౌను
భావ మొక్కఁడు గన నాదుపద్దెమందు.

భావావేశసమయమున
నే నేవో వ్రాసినాఁడ నిపు డదునఁగ నే
నేవిధిఁ దెలుపుదు నీ వా
భావావేశంబు నొంది భావింపఁ దగున్.

ఇటులు కృపాణఖేటముల
నెల్లఁ దయారొనరించితొన్నయుఁ
దటఁ బ్రకటించినాఁడఁ గవి
తారతి నాఁబడుమాసపత్రికన్
స్ఫుటముగ మన్మ్రతానుగత
సూక్తుల నెల్ల వెలార్చినాఁడఁ, బి
మ్మట సమకూర్చినాఁడ గరి
మంబున భావకుమారసంఘమున్.

భావకవి.

తెనుఁ గాడుటను వ్రాయుటనుఁ దెలియ న్వలె
నాంగ్లభాషాజ్ఞాన మవసరంబు
దేశాటనోత్కటాశీల ముండ న్వలె
సద్యోగమూన బుద్ధి యుంచరాదు
భావగీతాలను బాడుచుండ న్వలెఁ
బూర్వకవులఁ దిట్టి పోయు వలయు
స్వేచ్ఛావిహారంబు సేయ వలెఁగా, సభ్యు
లొకరినొకరు మెచ్చుచుండవలయు

నప్పకవి చెప్పినది యెల్లఁ దప్పు వలయు
నరయఁ గర్ణద్వయముఁ గప్పి యాదిపరులఁ
దెంచ వలెఁ, నూత్నవేషంబు వేయ వలయు
మాసమితిసభ్యులకు నియమంబు లివ్వి.

పరిహాసితకవులరచనా
సరణిని గవిసమయములను శయ్యను వృత్తిన్
సరసాలంకృతి జాతులఁ
బరిహారమొనర్చి నూత్నపథగమనుఁడ నై.

పరిపూర్ణచంద్రబింబం బనఁ దత్కావుత్
తాను రాకంటిని రామమోహను

భావకవి.

దొండపం డనఁ బూర్వగండితఖండవి
యుగ్మ మపాపం బంటి నింతి మోవి
కలువరేకు లనంగఁ గనులు మఱ్ఱి తో మా
దముకాయలంటి మదనబింబముల
అళు లనఁ దొంకవుర్, గొంతులాగల
ధూమము వంటిని కేసు జామకురులఁ

సకవులను వారు దిట్టంగ సుకవివరుల
నేనుఁ దిట్టితి నెందు నాకృతులయందు;
బ్రతికినవాళ్ళ కొక్క కావ్యంబు వారు
వ్రాయ మందురు వేయి నే వ్రాసినాఁడ.

అఖిలలోకేశ్వరు నభినుతింపఁగ వారు
జీవితేశ్వరిఁ గూర్చి చెప్పినాఁడ
ప్రేమల కొడ్డుఁ గూరిచి వారు రచియింప
బసులకాపరులపై వ్రాసినాఁడ
భగవంతునకుఁ గృతుల్ వా రంకితము సేయ
నోపరకవికిచ్చి చొక్కినాఁడ
ఫలవృక్షవితతుల వర్ణింప నవ్వారు
తృణాకరాంబులను వర్ణించినాఁడ

భావకవి.

పద్యశతకమున వారు కావ్యంబు వ్రాయ
పద్యమొకండున నొక కావ్యభావ మడఁచి
వ్రాసి నాఁడను గావునఁ బద్దెమునకు
నొకసుపాత్రంబుఁ బరిమళించి యుంటి నేను.

ఇట్లు లెన్నేఁ గృతులు రచియించినాఁడ
దేశదేశాలవెంబడిఁ దిరిగినాఁడ
వాయి నొవ్వంగ గీతాలు పాడినాఁడ
భావకవి యనునొక పేరు వడసినాఁడ.

ఇతరకృతిరత్నములమాట కేమి గాని
"అధికమాస" నామంబున నస్మదీయ
ఖండకావ్యాలు గొన్నింటిఁ గడఁగి కూర్చి
యెలమి నొకపాత్రమును బరిమళించి యుంటి

ఉభయభాషాప్రవీణు లత్యుగ్రమూర్తు
లగుచు నుండిరి మత్కావ్య మరసి కాని
యాంగ్లభాషాభిమాను లత్యాదరమున
నాంధ్ర "కీట్సు"ని నను గొనియాడుచుండ్రి.

అరసికులు సంస్కృతాంధ్రవిద్యాప్రవీణు
లనుచు నవ్వారితో వాదు లాడ కుంటి,

భావ కవి.

మఱియుదుర్గ్రాహ్య పుసుమద్వ్యాఖ్యానంబు
కాన వాదింప దొరకొన్నఁ గార్యమున్నె ?

తెనుఁగును నాంగ్లముఁ దెలియు
దిట్టపులందునఁ జెక్కుఁ గాఁగ నే
నను కొనినట్లు నాసమితి
యందునఁ జేరకఁ యుంట, దుర్విమ
ర్శనమూన సంస్కృతాంధ్రకవి
సంతతి నఙ్ హసియించుచుంట, నా
ఘనకవితాప్రవృత్తి కిది
కాలము గా దని నే నెఱింగితిన్.

శేరదమూలు మెఱుము లురుములు
కరకలు జడి గలుగువర్షకాలమునం దా
పరభృతము పంచమస్వర
సురుచిరగానంబు సేయఁ జూచుటఁ గలదే?

కుకవి బోధముడి మబ్బులు, కోపదృగ్వి
తానవిద్యుత్తులు, విమర్శనానుగర్జ
లలము దుర్దినములలోన నస్మదీయ
సుకవితాపరభృత ముండు చోటు కలదె ?

ఘో ష క్రి.

ఘనతర బుద్ధిరాగము చే
    గౌరవమొందెడు వేళ, సమృజి
వనమును జేయు వేళ, రస
    వత్సమనంబుల నొందు వేళఁ గ్రి
కుహ్లావఁ దశా వెత్తి మహ్లావన
    కోకిల గానరసానుభూతిఁ గ
ఘనతర భాగ్యముస్త్ర కని
    కాయము నొయ్యన గూలఁ జేసెదన్.

అతను వగల్యాంధ్ర "కీట్సు" సమాఖ్యసార్థ
మాట లోగిఁ జేసికొంటివి నీ యాత్మహత్య;
సాంస్కృతిక విధానంబు రాశి సాభివృద్ధి
కనుమహాద్వీపవతి త్రోవ నంతరించె.

భూలోక జీవితంబును
జాలించియు నేఁటి కాయె సంవత్సర, మేఁ
పైలోక మేగ లే, నీ
భూలోకమువలెన్ జగింపఁ బో నిపు డపుడే.

బాలవస్త్రశ్యామల నొఁగులన్ గృతుల నేఁ
    పైశాచిభావ నృపా

స్థలి భాషింపుటఁ బ్రేతలోకమునైనా
సం బబ్బఁ గార్త్రిబ్బులో
పల సౌదామనిఁ బోలుమే లొకటి ప్రా
ప్తం బయ్యోఁ దల్లోకమం
దల మెన్ సూక్ష్మత బుద్ధి కైహికతను
త్యాగంబు ప్రాపింపఁగన్.

స్థూలదేహము విడుచుట–సూక్ష్మదేహ
మొందుటనె సూక్ష్మబుద్ధి నే నొందినాఁడఁ
బూర్వమే నెఱుఁగని భావభూతి దోఁచు
మదర్చిత భావగీతాలమాల నిపుడు.

ఇపు డుడయించు భావముల
నేను వచించి వెలార్ప వీలు లే
దపు డపు డిట్లు నీకడకు
నాఁదట వచ్చి లిఖించుచుందు, నీ
వెపుడు మదీయగీతముల
కీనవభావములన్ వెలార్తువో
యపుడు కృతార్థతన్ బడసి
యుం దుదయించెద నేను గర్విమ్మురన్.

భా వ క వి.

అధికమాసాఖ్యకావ్యమునందు నుండు
నఖిలగీతాలభావము లారసి పోవ
వేళ యీరేయిఁ జాలమి వేగ నొక్క
గీతభావము నని పోదు పేర్చితవీథి.

(భావగీతము)

గరుడవాహన మెక్కెఁ గంజనాభుండు-
ఎత్తె వజ్రాయుధం బెలమి నింద్రుండు-
ఏనుఁగుతో ఉక్షముం గూడె శంభుండు -
ఖేదమోదము లొందె గిరిజాత మెండు-

(తద్గీతభావము)

మనుభూమీధరపంక్తి పక్షములతో
భూభాగమం, దాకసం
బున స్వేచ్ఛారతి వాయువేగమున సం
పూర్ణపరిమోదంబుతోఁ
జనుచున్ స్థావరజంగమాదులకు న
క్రాంతంబు సంఘూర్ణనం
బున సంక్షోభవినాశనాదిగతులన్
బుట్టించు టూహింపుమా,

ప్ర.శ్రీ

భావకవి.

కొండలను త్రొక్కి తెన్నండు మందు నొక్కి
యడచు సంశయ మొందకు మట్లు గాక
యేల వజ్రాయుధము సృజియింపఁబడియె ?
వజ్రమును వజ్రమే కొట్ట నలయుఁ గాదె !

అనుపమపక్షగర్వమున
　　నద్రిసమూహము క్రిందుమీఁదులన్
గనక వినాశదూత లయి
　　గ్రామములన్, నరులన్, మృగంబులన్
వనములఁ, బక్షులన్ సతముఁ
　　బాడొనరించుట కాక వ్యోమసీ
మను జని దేవతానిచయ
　　మార్గనిరోధ మొనర్చునక్కటా !

అంబరంబున విహారంబు సల్పెదువిమా
　　నంబుల కడ్డు నిత్యంబుఁ దగిలి
తటినీతటాకాబ్ధితతిఁ దటాలునఁ బడి
　　వరదలన్ బల్లెల వరుస నూడ్చి
ప్రాసాదదివ్యదేవాలయపాళిపైఁ
　　బడి సజ్జనములఁ నవ్వాదిఁ గూల్చి

భావకవి.

దంతిగోగణసాధుజంతుసంతతులపైఁ
బడి హతాత్ముగ వానిఁ బరిహరించి

స్వాదుఫలముల నిడువృక్షవాటిమీఁదఁ
దపము సలిపెడుమునిజనతతులమీఁదఁ
బడివినాశము సల్పుపక్షపర్వ
తముల దుర్మార్గచర్యలు తలఁపె తెలుప ?

ప్రళయసమయాన గ్రహములు క్రమము దప్పి
విశ్వసంక్షోభ మొనరించువిధము గాఁగఁ
బర్వతంబులు చెలరేఁగి ప్రతిదినంబుఁ
బ్రళయ మొనర్చుభూనభోభాగములను.

కావున భుజగజాలు లెవి కాలు
నేవిధమున నైన నిమ్మహీధరబాధా
భావముఁ గోరుచు నేక
గ్రీవంబుగ మొఱలు వెట్టిరి సురేంద్రుకడన్.

తనయైరావతదంతి నెక్కి హరి య
త్యంతోగ్రక్రోధాగ్రకోటిన్
జని తత్పర్వతపంక్తిపక్షముల రో
షస్ఫూర్తి వజ్రాయుధం

భో ప క్ష పం.

బాన ఖండించుట యత్త్రిక్ బరచి యం
భోజాళిలోఁ జొచ్చి భీ
తిని మైనాకుడు దాఁగి యుండుట జగ
ద్విఖ్యాతచారిత్రమే.

ఆకడలి వెడలి యప్పు డప్పు
డాకుల మొనరించుచుండె యవనిం బడి మై
నాకుఁడు పాత్రికృతపర్వ్యల
'సేకరణిసిఁ బఁల్లునపా రేమ టబింద్రునకుఁ.

అల్లమైనాకుని పక్షపాతకృతి క
త్యంతంబు నయ్యుఁగొరిఁ పహా
వాలపై నూహాలు సల్పి స్వార్థుఁ డయి స
ర్వాధారుఁ డా శౌరియే

కలఁ షించుఁ జని భక్తి యుక్తి సలుపం
గాఁ బూని సంప్రార్థనం
బులు. తత్ప్రార్థన లాలకించి హరి సం
పూర్ణానురాగంబునఁ.

నీకుఁ గలుగు జనము నిండారఁ జూపు మం
చాడి శౌరి గరుడు నధివసించెఁ,

ఋ.శీ

భావకష్.

ప్రళయ వేగ మూని పరచెను గరుడుండు
భూరజంబు నింగి ముట్టె నంత.

ఆరజఃపటలంబు జలాశయములఁ
బడుచు నింకింపఁ జేయ నవ్వార్ధిసయిత
మింక మొదలిడె దానిలో నిమిడియుండు
వైరి మైనాకుఁ డంతట బయలుపడియె.

అది గదా సమయం బను చమరనాథుఁ
డెత్తి వజ్రాయుధంబుఁ జే రెలమితోడ
నఱికె మైనాకు రెక్కలు, నాఁటనుండి
యద్రు లన్నియు నచలము లయ్యె భువిని.

గరుడపక్షపరిచాలనకారణమునఁ
దగురజోనిచయంబు మూర్ధస్థగంగ
నెంత కశ్మలియింపఁ జేయునో యేమొ యనుచుఁ
బూనె నేనుఁగుతోల్మొలిముసుఁగు శివుఁడు.

అలగజాసురు వధియించునపుడు శంభుఁ
డాత్మరక్షోపయోగార్థ మతనిచర్మ
మూను వర మిచ్చినందునఁ బూనె, నాత్మ
రక్ష జరుగుఁ గాదె యూర్ధ్వాంగరక్ష యనుచు.

ప్ర

మగఁడు బ్రతికియుండఁ దగెను సాహసవతికి
ముసుఁగటంచు గిరిజ మోద మొందె
సోదరునకుఁ బత్నిమాపన మాటలౌ
ఖేదకారణంబు గిరిజ కపుడు.

కవి సృష్టిం గలయద్భుతపరిష్కృతిశిల్పం
గారంబు ప్రచ్ఛన్నమై
నివుడం జేయుఁ దమోవితాన మదె! కం
టే! మెల్ల మెల్లగా జనుగా,
చెవి సోఁకుగా దొలికోడికూఁత యిఁక భూ
సీమగా వసింపంగ రా
దవు రారా! మలికోఁడికూఁత విన రా
దాత్మీయలోకాశ్రితుల్.

మొదలగుశుక్లపక్షగిరి
మోదయ మింతటి నుండి, యందు ని
న్నొ దరియ వీలు లేదు, గమ
నోద్ధతిఁ గ్రిమ్మరఁ గృష్ణపక్షముం
దుఁ దెరలి వచ్చి గూడెద నా
దూర్జితపద్యనినాత్మ భావసం

వదలఁ గ్రిమ్మంబుగా, నిబెన

మస్కృతి నందును పోయివచ్చెదన్.

అల్లముక్కాలిపేట సాయమునఁ జేసి

యాంధ్రపైశాచిభాషలో నతఁడు వ్రాయు

దేశభాషాహితోక్త సందేశరూప

పంక్తులకుఁ దక్షిణామె ఛాయ వ్రాసినాఁడ.

లేఁగతెనుంగుపాపనుఁ గు

లీనను మంజులశయ్య నుంచి, సం

ప్రీతినిఁ బెంచి, పాకరస

వృత్తుల రీతుల నీతులన్, గుణా

ఖ్యాతకళారహస్యముల

నరిమిలి నేర్పి, యలంకృతిప్రభో

పేతగఁ బెద్దఁ జేసినక

వీంద్రుని తిక్కనయాజిఁ గాల్చెదన్.

గణాధిపస్తుతి.

నీవు గణేశ్వరుండ వని
నీల్గకు మింకఁ, గళానిధిప్రకాం
తావహదృష్టిమాత్రమునఁ
బావకశక్తియొ కెంతొ చెక్కలై
పోవఁగ లేదె ! నీ పెనుఁ
బొప్పకు మూఁపయి చట్టిపోదె శ్రీ
దేవర ! వారితీవ్రతర
దృష్టిని జీవనభంగ మౌఁ జుమా !

బళిరా ! నీదగుపాండితీవిభవస
ర్వస్వమ్ము న మ్మరయ్యె నీ
యిల నవ్యాసుఁడు వ్యాసఘట్టములు వ్రా
యింపంగ నౌనౌఁడె, నీ
తలమీఁదన్ జనులేఖకు ల్గలరు, పం
తా లేల గుజ్జంపురా
తులతో మూషికవాహనుండ వను చెం
దుం బోవు లంబోదరా !

అనుకళావిభూతి విం
ధావళి పెట్టినభిక్ష నీకు, నీ

గణాధిపతి.

వేసము కృత్రిమం బైనను
చేసినబొంతనా బోలుజీవితం,
బీసున కిక్కుఁ వౌదు, వెలఁ
జే సుమ నీతలకాయ, యింక
నీవేసగణిం దలంప మెఱఁగ
మెత్తుట కాదె, గజాననాఖ్యుఁడా!

జంటగఁ దోఁచి గొంటుఁ దగు
శబ్దము నర్థము నా కొసంగుము
క్రుంటిని గౌరిఁ దత్పరతఁ
గాంచఁగ నేగడు భార్గవుండు నీ
తుంటరిచేఁతకుఁ గినిసి
తోరఁపుదంతము నూడఁ గొట్టె గొ
డ్డంటను మున్ను, నీ విఁకను
డంబముల న్విడు మేకదంతుఁడా!

శ్లోకపదంబునం బలుకు
గస్త్యుఁడు కుప్పింకిడి పోవుదారిలోఁ
గాకవిపై కమండలువు
గాలను దన్నితి వంతె కాని [illegible]

కాశీ పత్రి.

త్రైకవదంబునే తనచు

ఖండకమండలువం దిమిడ్చి భూ

లోకవిహార మాయునివ

రుం డొనరించుట న్యాపఁ గన్గితే ?

ఆలశ్రీరంగనివిగ్రహంబుఁ గొని నీ

వానాఁ డిలం ద్రోసి పోఁ

గలుగన్ జాలితివా ? విభీషణుఁడు గి

స్క నొప్పిండి నన్నాఁడి ని

న్నలిమిన్ బట్టక కొట్టఁడా ? "తిరుచనా

పల్లిన్" స్తుతిం దెచ్చెనో !

తలమీఁదం గలగాయమున్ దడుముకో !

దౌర్జన్యము న్యాసుకో !

ప్రతిగేహంబున మాఱె దీవు, మహిం నె

వ్వాఁ డైన నేదే నిడన్

గతుకన్ జూతువు, జాతిభేదమును లె

క్కన్ జేయ వాభుక్తిక్కె,

మిత మున్ సూక్తిఁ దలంప వింతయాను నె

మ్మిన్ దిండిపోతా ! నమ

గణాధిపతీ.

స్ఫూర్తి నీ కొసఁగఁ ద్వదీయ భావ ములని
స్నీ! హేయమా నేరికిన్ .

బహుభార్యతఁ గలవాఁడ వీ వయిన నీ
ప్రాపంచికత నిన్నుఁ బ్ర
త్యాహతముగ విల్లడగ బ్రహ్మచారి వను మూ
హం జేసి నీయొద్దఁ ద
న్మహితో జంచిల బుద్ధి సిద్ధిఁ గనమిన్,
సత్యం బగుం గాక, నిన్
బహుభార్యుల గలబ్రహ్మచారి వని నే
భావింతు హేరంబుఁడా!

వసధిన్ ద్రచ్చెడు వేళ లక్ష్మి జనియిం
పన్ దానిఁ బెండ్లాడఁగా
మనమున్ జేసి, పదియలబ్ధిఁ గలఁడై
మా నాన్నఁ దున్నంత నా
యనతోఁ బో రొనరించి యోడితివి కా
నా? బ్రహ్మచారిత్వల
క్షణమా యియ్యది? యే రెఱుంగరు ధవ
చ్చారిత్రిక వ్యాంశమున్?

గణాధిపతి.

ప్రతిభాశూన్యుఁడుఁ గర్వయుక్తుఁ, గలువభా
      వప్రేరితాత్ముండు, దు
ర్మతి యకానల్ల గజాసురాభిధునికి
      గ్గం బొసఁగుటఁ జేసి నీ
ఘటి కాలుసన్నను నొంపకుండు టెటులో ?
      మాన్యుఁ ర్వ మెట్లొంచుమంత్రో?
క్షితిపత్కార్యవిఘానవిఘ్నకృతి నే
      చే నెట్లు గాపుండావో ?

చేతఁ గత్తిగొఱుందులను
      చెట్టినో, పుట్టినో కొట్టు బుద్ధి, త
ద్రీతిని విఘ్నసంతతి త్వ
      దీయవశం బయి యుంటఁ జేసి సం
ప్రీతిని వానిసాయమున
      విశ్వముఁ గాఁడఁ బెట్టె దేవ, నీ
ఖ్యాతికిఁ గారణం బిదియొ
      కాదో కా ? విఘ్నవినాయకాంకుఁడా !

అర్థను నిచ్చు భూపతి ని
      జాశ్రితపాళికి సంతతంబుఁ గా

వ్యర్థవిశేషము ల్గొలుపుఁ
బండితుఁ డాశ్రితజాతి కెందు, నీ
ప్రార్థనఁ జేయ విఘ్నములె
ప్రాప్తము సేతువు కాన సర్వదా
వ్యర్థము, వ్యర్థ మయ్యె ! నిను
భావన సేయుట విఘ్ననాయకా !

లోకక్షేమము లాభము నెంచుచుని
ర్లోభుండ నే నంచు, ని
త్యైకాంతు న్నడి క్షేమలాభముఖసం
తాపప్రమోదంబు, నీ
వే కైకొంటివి, వంచకుండ వయి హా
యిట్టుంటివి విఘ్నేశ్వరా !
నీకాపట్యము లేటతెల్ల మిఁక దు
ర్కీర్తిన్ విసర్జింపుమా !

పనివడి పిండిబొమ్మ వని
ప్రాణము వోసియుఁ బెద్దఁ జేయ నీ
జననియు, దేవతల్ — విబుధ
సంతతి సర్వము కన్న మిన్న వీ

గణాధిపతి.

వలి మును మున్న నోయి ప్రథ
మార్చనగౌరవ మొందఁ జూతు వెం
మున జగతిన్ గృతఘ్నుఁడ! యా
గ్రోచితవర్తనమూను నొప్పదే !

నినుఁ బూజించుట నీమహాగుణములన్
నీసత్కార్యప్రాభవం
బునఁ, నీమోమునుఁ జూచి కాదు సుమ యో
ఘ్రన్ నమ్మి నామాట నో
గణనాథా! భవదీయదుర్మ్రాళము, దు
ష్కార్యంబులం గాంచి భా
వనమున్జేతురు విఘ్నభీతిఁ గృతులన్
బ్రాపించికుల్, పూజ్యుఁడా !

◆ ◆ ◆

తప్పొప్పుల పట్టిక.

నెం.	పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
1	8	4	గజాకని	గంగాగని
2	12	18	అయితవారు	అయినారు
3	14	6	గవిరసంబు	గవిసరంబు
4	16	8	కృతిసేయని	కృతిసేయని
5	16	18	వెల్గెన్వని	వెల్గెదివ్య
6	20	2	వేమరాక్టుంజరుండు	వేమరాట్కుంజరుండు
7	27	2	బూండ్లునుబట్టు	బూండ్లుబట్టు
8	32	11	ఆనియిష్టదేవతా	అననిష్టదేనతా
9	39	3,4	శబ్ధార్ధంబులఁ	శబ్దార్థంబులఁ
10	41	16	నాపరభన్మణి	నాపరభృన్మణి
11	50	2	నొండొండు	నందొండు
12	50	7	తుదనిజ	తదీయ
13	65	8	రక్తుండు, సై	రక్తుండుసై
14	73	5	బ్రికటింబ	ప్రకటింప
15	77	1	పంషితమందలి	పండితమండలి

లలితాప్రెస్, రాజమండ్రి.

OPINIONS

M. R. Ry. **Jayanti Ramaih Pantulugaru.** B. A. B L.

Telugu literature is not altogether wanting in the humourous element but in most of such poems the humour has taken the serious form of Personal sarcasm and is offensive The humour of the present poems in "*Suklapaksham*" is mild and is directed not against persons but against Certain new modes in Telugu poetry to which the rather inappropriate name "*Bhavakavitvam*" is generally applied. Their new poetry consists of fragmentary poems embodying stray ideas and is modelled somewhat after English lyrics, And being in many cases the production of amateur genius whose acquaintance with Classical Telugu literature and command of Telugu language are meagre it often fails to express fully what the authors mean to convey. The poem "*Bhavatvrangam*" which embodies a well known anecdote attributed to "*Krishnadevaraya*" and the poet "Tenali Ramalinga Kavi" may be taken to point to this defect. Their poetry sometimes puts on a veil of mysticism as if to cover poverty of thought. The little Poem "Bhavakavitvam" is perhaps meant to caricature this feature.

I confidently hope for longer poems in future from the pen of this talented author *Mr.* A. **Ramalingaswamy,**

PITHAPURAM,
24-6-31.

J. Ramiah.

మహారాజశ్రీ

రావుసాహెబ్ గిడుగు వేంకటరామమూర్తి పంతులుగారు

"శుక్లపక్షము" లోని కవితలు కొన్ని పత్రికలలో ప్రకటిత మయినప్పుడు చదివి చాలా సంతోషించినాను; "ఓహో! క్రొత్త తెలుగు కవిత ఆవిర్భవించినదే!" అని అనుకొన్నాను. ఇప్పుడు శ్రీ రామలింగస్వామి పంతులుగారు తమకవితలన్నీ చేర్చి ఒక్క పుస్తకముగా అచ్చువేయించినందున అవి అన్నీ చదువుటకు వీలయినది; చదివినందువల్ల నా అభిప్రాయము దృఢపడ్డది. మొట్టమొదటి పద్యమునుండి చిట్టచివరిపద్యముదాకా నాలోనేను ఆనందిస్తూ కవియొక్క ఉక్తి విశేషములు మెచ్చుకొంటూ చదివినాను. హాస్యములో మోటుతనములేదు; మిక్కిలినాజూకుగా ఉన్నది పరిహాసము; స్త్రీలూ పురుషులూ, పిల్లలూ పెద్దలూ, పండితులూ పామరులూ, గ్రాంథికభాషా సంప్రదాయములు తెలిసినవారైతే స్వయం చదువుకొని కానీ చదివించివిని కానీ, సంతోషించవచ్చును.

సంస్కృతభాషలో రచించిన ప్రహసనాలు కొన్ని చదివి ఎరుగుదును. వాటిలోని హాస్యము మోటుగాను పచ్చిపచ్చిగాను నామట్టుకునాకు అసహ్యముగాను ఉన్నది. సంస్కృత కవితను అనుసరించిన తెలుగుకవితలోకూడా హాస్యము ఆలాగుననే ఉన్నది. అది కవుల దోషమనగూడదు. పూర్వకాలమందు ప్రభువుల చిత్తవృత్తికిన్ని ప్రజలరుచులకున్ను అను

రోధముగా కవులు రచించినారు. ఏకాలమందైనా ఏదేశమందైనా ఈప్రకారము జరుగకతప్పదు. గ్రీసు, ఇతలీ ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లండు మొదలయిన దేశములందున్నూ పూర్వకాలపు కవితలలో మోటుహాస్యము కొంచెము ఎక్కువ తక్కువగా కనబడకపోదు. నాటకాలలో నర్మసఖుడు విదూషకుడు రాజులతో చేసేసంభాషణ, భాగోతములో హాస్యగాడు కృష్ణమూర్తితోను సత్యభామతోను ఆడే పరాచకాలు మన కాలములో అసహ్యమవుతూఉన్నవి. ఇప్పటి రసికులరుచులలో మార్పుకలిగినది. ఈమార్పును అనుసరించి కవితలోని హాస్యముకూడా మారుతున్నది. నాజూకుగా హాస్యరచన చేసే తెలుగుకవులలో శ్రీ అనంతపంతుల రామలింగస్వామి గారు అగ్రగణ్యులనుకొంటాను.

వీరి "హాస్యము" 'గ్రామ్య' భాషా సాహాయ్యమును అపేక్షించలేదు. తమ కవితావిధానమునకు అనుకూలముగా గ్రాంధికాంధ్రభాష అలవర్చుకొన్నట్టు కనబడుతున్నది. శిష్టవ్యవహారస్థభాషలో నాజూకుగా, ఔచిత్యభంగము కాకుండా హాస్యము, భక్తి, వాత్సల్యము, మొదలయిన రసములన్నీ వ్యక్తపరచ వచ్చును. కవిగారు 'స్వభాషలో' కవిత రచించుటకు ప్రయత్నిస్తే నెగ్గకపోరు; అట్టి కవిత ఆబాలగోపాలము అందరికీ సుబోధముగాఉంటుంది; మోటుహాస్యము అసహ్యమవుతుంది; ఉచితమైన హాస్యమందు అభిరుచి కలుగుతుంది.

పర్లాకిమిడి,
5—2—1932.

గి॥ వెం॥ రామమూర్తి.

బ్రహ్మశ్రీ
కవిసార్వభౌమ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు

"శుక్లపక్ష" మను నీఖండకావ్యము నేఁడు భావ కవులమనుకొని యభావకవిత్వమును జెప్పువారిని బరిహ సించును. లోకములో నిందార్హములగు కార్యములగునప్పు డట్టిగ్రంథములుపుట్టుట స్వభావసిద్ధమే. ఆంధ్రసారస్వత మున వ్యక్తుల నధిక్షేపించు గ్రంథములు లేకపోలేదు గాని యొక కవితాసంస్థను చమత్కారముగా నధిక్షేపించుచు విమ ర్శించుచునీ 'శుక్లపక్షము' వంటి గ్రంథములు లేవని చెప్పవచ్చును. ఇట్టి కావ్యవిరచనకు శ్రీ రామలింగస్వామిగారు మార్గదర్శ కులని నాయభిప్రాయము. ఇందలి వ్యాసములకు వీరుపెట్టిన పేళ్లు సమంజసములు. భావ కవిత్వవిషయమునఁ దమకుఁ దోఁచిన యభిప్రాయములను వీరు పరిపూర్ణముగా నీగ్రంథ మునఁజొప్పించిరి. పెక్కుస్థలముల నాయా భావములనర్థము నఁజూపినట్లుచూపిరి. ఇందుఁ బ్రతిపద్యము రసవత్తరముగా నున్నది. రామలింగస్వామిగారి కవిత్వము నాతి కఠినమృదు మధురశైలిం బొందియుండునని నేనిటఁజెప్పుట విన్నదాని విని పించుటయే. ఇప్పటివారిలోనిట్లు చర్చించి సారవంతములగు పద్యములు వ్రాయువా రరిది.

రాజమహేంద్రవరము,
1—1—1932.

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి.

బ్రహ్మశ్రీ
కింకవీంద్ర ఘటాపంచానన విద్వత్కవి, బాలకళానిధి,
బాలసరస్వతి, శతావధాని, చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి గారు.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

'శుక్లపక్షము' అను నీక్రొత్త పోకడగలపొత్తమును నేనామూలాగ్రము చదివియుఁ జదివించియు నిందలివిశేషాంశములను గ్రహించితిని. ఇది కేవలమునూతన సృష్టి. ఇట్లగుటకుంగతము వేఱొకనూతనసృష్టియే. అనఁగానేమందురా— ఇప్పుడు కొలఁదికాలమునుండి కవిత్వమున నొకక్రొత్త పోకడ ప్రారంభమైనది. పలువురు యువకవు లాపోకడనే రచించుచున్నవారు. ఆరచనల భావమును గ్రహించుట సామాన్యులకే కాదు—పెద్దపెద్ద వ్యాఖ్యాతలకును దురవగాహముగనేయున్నయది. ఇంతియకాదు.

" జీవతః కవేః ప్రష్టవ్యమ్ "

అనిమెంచి గ్రంథకర్తయొద్దకరిగి. దీనిభావమేమన—'నాకేమి తెలియును నీవేచూచుకొ'మ్మనుటగూడ ననుభూతమగుటచే నీకవిత్వమేల యుదయించుచున్నదో చెప్పవీలులేకున్నయది. దీని ననేకులు— "భావ కవిత్వము" నావినియుంటిని. కాని. యీపేరిద్దాని కెంతవఱకుచితమో నిర్ణయింపజాలను. మొత్తమిట్టిరచనకుఁగారణమువంగభాషాకవులరచనయని పలువురనగా

వింటిని. వంగభాషాకవులకు మార్గదర్శకము హూణభాషా రచనయనియును విందును. ఏమైననేమి, పై రెండు భాషల యందును గలరచనయందలి విశేషమును గ్రహించుశక్తి నాకు లేకున్నను, తత్తద్భాషా నిష్ణాతుల యానందమునుబట్టి—

" ఆప్తవాక్యం ప్రమాణమ్ "

అనుటచే నవి యట్టివియని విశ్వసించియు, నీభాష యందంతో యింతో ప్రవేశముండియుఁ గొంచెమేని యానందము గలుగకుంటచే నీ 'భావకవిత్వమును' గవనముగా విశ్వసింపఁజాలని వారిలో నే నొకఁడ నైతిని. నా భావమున కనుగుణముగా నీ రామలింగస్వామిగారు యువకవులయ్యుఁ బూర్వకవుల యాచారము ననుసరించి యొకవ్యక్తికి మనసు నొచ్చు పోకడలుపోక కేవల భాషావిషయమును మనమం దుంచికొని దీనిని రచించి తమయభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. ఇట్టికావ్యము లింతవఱకు మనభాషయందు లేనిలోటును దీర్చిన పరిష్కృతగ్రంథకర్త శ్లాఘ్యుఁడేకాక శ్లాఘ్యతముఁడు గూడ నని నాయభిప్రాయము.

కడియం,
తూ॥ గో॥ జిల్లా.
తే 24—2—1932 ది.

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి,
శతావధాని.

———

M. R Ry.,

V. Ch Sita Ramaswamy Sastri Garu,

Junior Lecturer in Telugu,

Oriental Research Institute. Madras University.

ఆర్యవర్యా,

మీరచించిన 'శుక్లపక్షమును' జదివి యానందించితిని. అందలి కవిత ధారావాహియై మృదుమధురరచనాకలిత మగుచు నూతనఫక్కిని విలసిల్లుచున్నది. భావకవితలనం బఱుచు నేఁడు బయలువెడలుచున్న ఖండకావ్యములలో ననేకము లభిప్రాయావేదకశబ్దసామగ్రీపూర్ణములుకాక యర్థవ్యక్తిగుణభూషితములు కాకున్నమాట నిజమే. అట్టివానిం జక్కఁజేయుట కిట్టివిమర్శనము లావశ్యకములే. విమర్శనము వాఙ్మయమహోదయమునకుం బ్రధానమగుటచే మీవిమర్శన మాంధ్రవాఙ్మయాభివృద్ధికి మిక్కిలి యుపకారకమని నాయభిప్రాయము.

ప్రాచీనాంధ్రమహాకవులు కుకవి నిందారూపమున నేతాదృశ విమర్శనచ్ఛాయను జూపియున్నను వానియం దిట్టి మార్దవసారస్య వైశాల్యములు లేమింజేసి మీశుక్లపక్షము పూర్వసద్విమర్శనగ్రంథమని చెప్పుటకు సందేహము లేదు.

మదరాసు,
27—3—1932.

వఝల చినసీతారామస్వామి శాస్త్రి.

M. R. Ry

Pingali Lakshmi Kantam Garu, M.A.,

Lecturer, **Andhra University**.

ఇప్పటి కవిత్వమునకు "భావకవిత్వము" అని యే మహానుభావుఁడే దుర్ముహూర్తమున నామకరణము చేసెనో కాని, నాఁటినుండియు నిది బహుజనదూషణకుఁబాత్రమై నవయుచున్నదనుట స్పష్టము. పేరుమాట యటుంచి, యీ కవిత్వము నిజముగా, నంతదుష్టమా, యిందేదియు గుణము లేనేలేదా యను విషయమును, సహృదయుఁడెవఁడేని, నిష్పాక్షికబుద్ధితో విచారించి తేల్చవలసియున్నది. భావకవులలోఁగూడ గొందఱు సరసముగ వ్రాయువారు లేకపో లేదని పల్వుర యభిప్రాయము. ఈమాటను శ్రీరామ లింగ స్వామిగారును గాదనరు.

పరిష్కృతకావ్యము, భావకవులలో దంభజాతినిగూర్చి ప్రయోగించిన పరిహాసోక్తి. ఆజాతిలక్షణములలో ముఖ్యమైనవి 'పాండిత్యలోపము' 'నియమోల్లంఘనము' 'ప్రాచీనకవిదూషణ' 'అన్యభావచౌర్యము' 'ఆత్మవంచనము' లోనగునవి. ఈ దుర్లక్షణములు గల కవులను నిదివరకే పండితులు పల్వురు పలువిధములఁ దెగడుచుండిరి. కాని యాపండితులవిమర్శలు కేవలము తిట్టులబుంగలగుట సరసములుగావు.

ఇఁక, రామలింగస్వామిగారి 'శుక్లపక్షము' కావ్యమర్యాదల పాటించిన విమర్శగ్రంథము. ఇది, వినువారికి

వెగటుగొల్పని సరసమైన హేళనకావ్యము. ఇందు లక్ష్యభూతుఁడగు దంభభావకవి కూడఁ దనవర్ణనను జూచి నవ్వవలసినవాఁడే గాని, కినియవలసినవాఁడు కాఁడు. దురాచారముల సంస్కరించుటకు నీప్రక్రియకుఁ జాలిన, యమోఘాస్త్రమింకొకటి లేదు.

ఇట్టి కావ్యములు, మనభాషలో నంతగా లేవు. విషయమునకుం దోడు వస్తువున నూత్నత్వము గూడ నున్నది గనుక నీకావ్యము లోకాదరము వడయు ననుటకు సంశయము లేదు.

విశాఖపట్టణము
తే 27—1—32 ది.

పింగళి లక్ష్మీకాంతం.

M. R. Ry., Dr. B. Seshagiri Rao Garu, M.A., Ph.D.

"Andhra Bharati Theertha Pradhani,"
Lecturer, Maharajah's College,
Vizianagram City.

'శుక్లపక్షము' అను నీకృతిలోని కవిత్వం వంటిది ఇది వరలో ఆంధ్రములో లేదు. అక్కడక్కడ పూర్వాంధ్ర కవులచరిత్రలలో వికటకవిత్వములూ వేళాకోళపు కవిత్వములూ కనబడతవి. కాని ఖండకావ్యములుగానో పద్యగుచ్ఛములుగానో ఒక అభిప్రాయమునుగాని వ్యక్తినిగాని నడతను గాని వేళాకోళముచేసే కవితలు లేవనియే చెప్పవచ్చును.

వేళాకోళపు ఖండకావ్యములు చెప్పడమనేది ఆంగ్లసాహిత్యమును చదివి ఆనందించి అనుకరించినపద్ధతి. ఈకృతిలోని వేళాకోళపు కవిత్వమంతా "భావకవిత్వ"మనే నూతనాంధ్రరచనల నుద్దేశించి యున్నది. ఈవేళాకోళములో వ్యక్తిదూషణగాని, నిరసనగాని, వ్యక్తులయెడల ఆగ్రహముగాని ధిక్కారముగాని లేదనవచ్చును. రసభావభాసురమై నిరర్గళధారాశోభితమై బహువిధశిల్పవిశేషవిలసితమైన యాంధ్రకవిత్వము ను కాదని బయలుదేరిన భావకవిత్వమునే యిందలి పద్యములు హాస్యరసప్రధానముగా పరామర్శించుచున్నవి కాని నవీనాంధ్రకవిత్వము నవీనము గనుకనే నికృష్టమనుటలేదు. ఆంగ్లమందలి వేళాకోళపు కవిత్వముల

తో పోల్చిచూస్తే ఇందలి వేళాకోళము సరసమై లలితమై నాగరకమై యున్నదనియే చెప్పగలను.

తెనాలి రామకృష్ణకవి ఆంధ్రములో వేళాకోళమునకు ప్రసిద్ధపురుషుడు. రాయలవారి సంస్థానములో ప్రకటకవి. ఆయనను గురువుగా పూజించి చెప్పిన కవిత్వము గనుకనే దీనిలో నీ గుణవిశేషములు కనబడుచున్నవి. మార్గము మంచిది. హృదయము మంచిది. రచనాచాతుర్యమున్నది. కృతిహృద్యమైనదనుట కింకేమికావాలి? ఈయువకవికి నా హృదయపూర్వ కాశీర్వచనములు.

విజయనగరం,
27-1-32.

బుర్రా శేషగిరిరావు,
ఆంధ్రభారతీ తీర్థప్రధాని.

M. R. Ry., Gidugu Venkata Sithapathi Garu, B. A. L. T.,
Research Fellow, Andhra University.

శ్రీయుత అనంతపంతుల రామలింగస్వామి పంతులు గారు రచించిన "శుక్లపక్షు"మను కావ్యమును చదివి మిక్కిలి ఆనందించినాను. దీనిలో గల భావములు, రచన, శైలి, ఆంధ్రసారస్వతమునకు అపూర్వమైనవి. రసహీనమైన భావ కవిత్వమును, భావకవుల శుష్కాడంబరమును వివరించివర్ణించు టలోను, సరసముగా నిరసించుటలోను కవిగారు అద్భుతమైన చమత్కారమును ప్రదర్శించినారు.

ఆంధ్రసారస్వతమునందు సరసపరిహాస కావ్యనిర్మాణమునకు వీరే మార్గదర్శకులని చెప్పవచ్చును. అంతేకాక కవి తనకాలపు ఆదర్శములను మనోభావములను లోకమున ప్రతిఫలింప జేయగల కావ్యమును రచించినప్పుడే అతని కావ్యము సారస్వతమందొక విశిష్టమైన స్థానమును ఆక్రమించి కలకాలము ఆనందదాయకము కాగలదు. వీరి "శుక్లపక్ష" కావ్యము అట్టికావ్యమని చెప్పవచ్చును. ఇందలి పద్యములలోగల పరిహాసవాక్యములు ఆయావ్యక్తులను సూచించుటచేత సమకాలమువారికిని, కావ్యపరిణామమును సూచించుటచేత భావికాలమువారికిని మనోహరములుగా ఉండగలవు. వ్యక్తిదూషణలేకుండా తప్పుత్రోవను బోవువారిని సరియైన మార్గమునకు రప్పింపగలనేర్పు కవిగారు తమ కవితాకల్పనలోనే సరసముగా ప్రదర్శించినారు. భావగాంభీర్యమునకు అనుగుణములగు పదములను సమకూర్చుటలో వీరికి అద్భుతమైన శక్తిగలదు. ఆంధ్రలోకము వీరిని, వీరికవిత్వమును హెచ్చరించి ఆదరించునుగాక !

విశాఖపట్నం, 26-1-32.

గిడుగు వెంకట సీతాపతి,
రిసెర్చి ఫెలో, ఆంధ్రయూనివర్సిటీ.